

Datum 25 november 2024

Onderwerp Besluit op uw Woo-verzoek

Behandeld door

Ons kenmerk Z24-7547 / D24-34631

Uw kenmerk -

Bijlagen 38 (inclusief documentenoverzicht)

Geachte

In uw e-mail van 13 augustus 2024 hebt u een verzoek ingediend op grond van de Wet open overheid (hierna 'Woo' of 'Woo-verzoek'). U vraagt om documenten openbaar te maken die gaan over, dan wel betrekking hebben op incidenten waarbij contact is geweest tussen de wolf en kinderen en incidenten tussen een wolf en honden. U zoekt deze documenten vanaf 1 maart 2023.

Met deze brief besluit ik op uw Woo-verzoek. Hierna leest u mijn besluit en hoe ik hiertoe gekomen ben. Ook leest u hoe uw verzoek is behandeld. Aan het einde van deze brief wordt uitgelegd wat u kunt doen als u het met mijn besluit niet eens bent.

Besluit

Ik besluit tegemoet te komen aan uw verzoek en zevenendertig documenten (deels) openbaar te maken. In de bijlage bij dit besluit treft u de documenten en een overzicht daarvan aan.

Ik heb in de bijgevoegde stukken bepaalde gegevens onleesbaar gemaakt. In dit besluit zal ik ook toelichten waarom deze informatie onleesbaar is gemaakt. Dit leest u onder "wat niet openbaar is gemaakt". In de stukken heb ik, per onleesbaar gemaakt onderdeel, een code opgenomen waaruit blijkt op basis waarvan de informatie niet openbaar wordt gemaakt. De betekenis van die codes vindt u terug op de legenda.

Ik stuur de documenten gelijk bij dit besluit mee, omdat ik - nadat ik de gevraagde reacties heb gelezen - niet verwacht dat er bezwaar is tegen het openbaar maken daarvan.

Naast dat ik u dit besluit en de documenten toestuur, zal ik deze ook (in geanonimiseerde vorm) op de website van Staatsbosbeheer publiceren, zodat het besluit en de documenten voor iedereen toegankelijk zijn.

Wat aan dit besluit vooraf is gegaan

In mijn brief van 15 augustus 2024 heb ik de ontvangst van uw Woo-verzoek bevestigd en u gevraagd uw verzoek te specificeren. Daarbij is de behandeltermijn opgeschort (gepauzeerd). Ook heb ik u mijn lezing van uw verzoek gegeven. Ten slotte heb ik in deze brief bij u nagevraagd of u eenzelfde verzoek mogelijk hebt ingediend bij de Provincie Utrecht.

Op mijn brief van 15 augustus hebt u op 23 augustus per e-mail gereageerd. Dit betekent dat de behandeltermijn vanaf dat moment weer is gaan 'lopen'. In deze e-mail schrijft u dat wilt ontvangen "*alles over incidenten wolf- kinderen- honden op Utrechtse Heuvelrug van 1 maart 2023 tot en met heden*". Hierin heb ik een bevestiging van mijn eerdere interpretatie van uw verzoek gelezen. Ik heb geen reactie ontvangen op mijn vraag of u uw Woo-verzoek ook bij de Provincie Utrecht hebt ingediend.

Vervolgens heb ik u per brief van 23 augustus 2024 op de hoogte gesteld van de (verdere) behandeling van uw verzoek. In deze brief staat ook dat ik de wettelijke beslistermijn onder omstandigheden kan verlengen. Dit wordt verdagen genoemd. Ook is in die brief aan bod gekomen dat personen/organisaties buiten Staatsbosbeheer om hun mening kan worden gevraagd op het moment dat de openbaar te maken stukken hiertoe aanleiding geven. Deze mening wordt ook wel een zienswijze genoemd.

Op 6 september 2024 heb ik de beslissing op uw Woo-verzoek, op grond van artikel 4.4 lid 2 van de Woo, met twee weken verdaagd.

Op 24 oktober 2024 heb ik derde-belanghebbenden om hun zienswijze gevraagd. Dit in overeenstemming met artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Ik heb u hiervan op de hoogte gesteld en u laten weten dat de termijn niet verder liep, totdat de zienswijzen kenbaar waren gemaakt. Twee derde-belanghebbenden hebben van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt en de termijn onbenut laten verstrijken. Twee andere derde-belanghebbenden hebben aangegeven dat zij geen bedenkingen hebben tegen de voorgenomen openbaarmaking.

Op 8 november 2024 is de Provincie Utrecht per e-mail gevraagd of zij mogelijk uw verzoek (dan wel een verzoek met hetzelfde onderwerp) in behandeling heeft en zo niet, of zij over meer documenten beschikt. Hierop heeft de provincie per e-mail gereageerd op 11 november 2024. Zij bericht mij dat zij een gelijkkluidend Woo-verzoek heeft ontvangen over de incidenten rondom de wolf op de Utrechtse Heuvelrug. Ook de termijn waarover informatie wordt gevraagd komt overeen met uw verzoek. De provincie verwacht dat zij over dit onderwerp al veel openbaar gemaakt hebben (o.a. via andere Woo-besluiten) en het (eventueel) resterende deel binnenkort openbaar gaan maken. Hieruit begrijp ik (van de provincie) dat doorzenden op grond van artikel 4.2, eerste lid, Woo geen toegevoegde waarde heeft. Dit nu de provincie verwacht alle relevante stukken al openbaar te zullen maken. Ik stuur uw Woo-verzoek om die reden niet door aan de provincie Utrecht.

Uw Woo-verzoek

Het moment waarop u uw verzoek hebt gedaan, heeft gevolgen voor naar welke documenten zijn gezocht. Een Woo-verzoek kan nooit gaan over documenten die na het opsturen van uw verzoek zijn geschreven.¹ Dit houdt in dat documenten die later zijn gemaakt dan de datum van uw verzoek, 13 augustus 2024, niet zijn meegenomen bij de behandeling van uw Woo-verzoek.

U bent geïnteresseerd in documenten die gaan over incidenten waarbij contact is geweest tussen een wolf en kinderen en incidenten tussen een wolf en honden. In uw Woo-verzoek somt u een aantal personen en organisaties op die u bij dit verzoek relevant acht en waarvan u stukken verwacht. U zoekt deze documenten vanaf 1 maart 2023.

---

¹ ECLI:NL:RVS:2015:623

Resultaten onderzoek

Ik heb uitgebreid onderzoek gedaan of Staatsbosbeheer de documenten heeft waarop uw informatieverzoek betrekking heeft. Ik heb hiervoor het (digitaal) archief en de betrokken collega's geraadpleegd.

Ik heb zevenendertig documenten gevonden die binnen de rekwijde van uw Woo-verzoek vallen.

Voor de goede orde wil ik u nog op het volgende wijzen. De Woo heeft uitsluitend betrekking op het openbaar maken van informatie die is neergelegd in documenten. Met andere woorden: alleen bestaande documenten vallen onder de Woo. De Woo geeft geen plicht om documenten te vervaardigen en/of op te stellen.²

Er zijn, voor zover mij bekend, drie incidenten geweest binnen de door u genoemde periode waarbij er incidenten plaatsvonden met wolven op de Utrechtse Heuvelrug. Twee daarvan vonden plaats op het landgoed Den Treek, dat niet in eigendom of beheer is bij Staatsbosbeheer. Ten aanzien van de eerste twee incidenten heb ik dan ook niet veel stukken (communicatie) gevonden. Mij is bekend dat er weliswaar overleg heeft plaatsgevonden tussen Staatsbosbeheer en andere terrein beherende organisaties en/of de Provincie Utrecht naar aanleiding van deze incidenten, maar dit was via Teams beeldbellen. Hiervan zijn geen notulen opgemaakt.

Het derde incident vond wel plaats op grondgebied van Staatsbosbeheer en hierover heb ik meer communicatie gevonden. Gelet op de korte tijdspanne waarin toentertijd onderling contact moest worden gezocht, is er echter ook veel gebeld. Hiervan zijn geen notulen of aantekeningen gemaakt. Kort nadat er enkele telefoongesprekken zijn geweest, hebben er overleggen via beeldbellen (Teams) plaatsgevonden. Ook van deze gesprekken zijn geen notulen gemaakt.

In enkele stukken wordt, naast incidenten rondom wolven, ook gesproken over een mogelijke aanlijnplicht. Hierover was op het moment van de communicatie nog geen duidelijkheid en dit kan inmiddels achterhaald zijn.

Wat niet openbaar is gemaakt

Het uitgangspunt van de Woo is dat overheidsinformatie zoveel mogelijk openbaar wordt gemaakt als daar om wordt verzocht. Hierop zijn enkele uitzonderingen. De voor dit besluit relevante uitzonderingsgronden komen hierna aan bod.

Reeds openbaar

Enkele bijlagen in de documenten zijn al openbaar en voor iedereen beschikbaar. De Woo is niet van toepassing op documenten die al openbaar zijn en om die reden maak ik deze bijlagen niet (nogmaals) openbaar. In plaats daarvan volsta ik in dit besluit met de vindplaats(en). Om welke bijlagen het gaat en waar u deze (online) kunt terugvinden, ziet u terug in het documentenoverzicht.

De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, art. 5.1, lid 2 sub e, Woo

De documenten die vallen onder uw verzoek bevatten persoonsgegevens. In de documenten staan bijvoorbeeld (achter)namen, telefoonnummers, e-mailadressen van personen (zowel binnen als buiten Staatsbosbeheer) en enkele functietitels die eenvoudig herleidbaar zijn naar personen (omdat slechts een beperkte kring van personen deze functie heeft). Dergelijke persoonsgegevens worden niet openbaar gemaakt als deze (in)direct zijn te herleiden tot een persoon, die niet vanwege zijn/haar functie in de openbaarheid treedt.³

² ECLI:NL:RVS:2018:466 en ECLI:NL:RVS:2021:781.

³ Namen van personen die in hun functie in de openbaarheid treden, worden wel openbaar gemaakt.

Van openbaarmaking hiervan wordt, in lijn met vaste rechtspraak, meestal afgezien.⁴ Ik vind het ook in dit geval belangrijk dat de identiteit van de genoemde personen niet bekend wordt, omdat dit zijn of haar privacy kan schenden. Dat vind ik niet wenselijk en daarom maak ik deze persoonsgegevens niet openbaar op grond van artikel 5.1, tweede lid, aanhef en sub e, Woo (de bescherming van de persoonlijke levenssfeer).

E-mailadressen bestemd voor intern gebruik, art. 5.1, lid 2 sub i, Woo

Tot de openbaar te maken stukken behoort de compacte nieuwsbrief van Staatsbosbeheer, genaamd 'de koekoek'. Deze nieuwsbrief geeft een overzicht van het belangrijkste nieuws over Staatsbosbeheer en natuur gerelateerde onderwerpen die zijn verschenen in de media. Het e-mailadres van waaruit deze nieuwsbrief wordt verzonden, heb ik onleesbaar gemaakt. Dit betreft namelijk een interne e-mailbox van Staatsbosbeheer die is bedoeld voor interne communicatie met medewerkers en enkele samenwerkingspartners.⁵ Als ik dit mailadres openbaar maak, kan ik niet uitsluiten dat dit communicatiekanaal wordt verstoord doordat derden hiervan gebruik zullen gaan maken. Hier is dit e-mailadres echter niet voor bedoeld. De potentiële hinder die de gebruikers van dit e-mailadres kunnen ondervinden van kenbaarheid voor een ieder van dit e-mailadres, vind ik in dit geval zwaarder wegen dan het algemene belang van openbaarheid. In dit oordeel betrek ik dat die geanonimiseerde gegevens niet raken aan (de inhoud van) uw Woo-verzoek.

Daarbij heb ik in het documentenoverzicht melding gemaakt van de vindplaatsen van de artikelen waarnaar in de nieuwsbrief wordt verwezen. Aangezien enkele links/webpagina's niet meer operationeel zijn, heb ik in het documentenoverzicht alleen verwezen naar de artikelen die nog wel geopend kunnen worden.

Teams-link

In de e-mail van 2 mei 2024 van de provincie Utrecht is een (interne) link voor een teams-vergadering meegestuurd. Deze interne link maak ik – uit veiligheidsoverwegingen – niet openbaar. Ik kan namelijk niet uitsluiten dat derden met deze gegevens zich toegang kunnen verschaffen tot (toekomstige) vergaderingen of vergaderreeksen. Dit kan ervoor zorgen dat het goed functioneren van Staatsbosbeheer in het geding komt en dit vind ik onwenselijk. Daarbij betrek ik dat de details van de vergadering geenszins betrekking hebben op (de inhoud van) uw Woo-verzoek. Die gegevens geven alleen inzicht in de technische kant van de vergadering die via Teams heeft plaatsgevonden. Het niet openbaar maken van die gegevens raakt daarmee niet aan uw Woo-verzoek. Ik heb de betreffende link onleesbaar gemaakt. Ter verduidelijking heb ik in het zwarte balkje een algemene omschrijving opgenomen van de gegevens die zijn gelakt.

Buiten reikwijdte verzoek

Documenten die zijn opgesteld na 13 augustus vallen buiten de reikwijdte van uw Woo-verzoek. Informatie die niet onder de reikwijdte van uw verzoek valt, maar wel in de documenten is opgenomen, maak ik niet openbaar.⁶ Deze passages zijn onleesbaar gemaakt. Deze delen gaan over een ander onderwerpen dan uw Woo-verzoek of over persoonlijke zaken, zoals vrije tijd. Ook maak ik een (in een e-mail) bijgevoegd bestand niet openbaar, omdat dit over een andere aangelegenheid gaat en geen verband houdt met het onderwerp van uw verzoek. Om welk bestand dit gaat, ziet u terug in het documentenoverzicht.

In het document "Issueteam Wolf op de Utrechtse Heuvelrug PE Utrecht 07082024" heb ik slechts één van de vijf pagina's openbaar gemaakt. Alleen op deze eerste pagina staat de informatie waar u in uw Woo-verzoek om vraagt. Daarna wordt geschreven over onderwerpen waar uw Woo-verzoek niet op ziet, zoals wolvennoodsets en een mogelijke aanlijnplicht. Deze delen heb ik onleesbaar gemaakt. Dit heeft tot gevolg dat op pagina twee t/m vijf geen zelfstandig leesbare informatie overblijft. Om die reden heb ik deze pagina's in zijn geheel niet openbaar gemaakt.

---

⁴ ECLI:NL:RVS:2018:321.

⁵ Ditzelfde geldt voor enkele e-mailadressen in mailkettingen met andere organisaties.

⁶ ECLI:NL:RVS:2018:1356.

Rechtsmiddelen

Deze brief is een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Als u het met dit besluit niet eens bent, kunt u binnen zes weken na verzending van dit besluit schriftelijk bezwaar maken. Ook een andere belanghebbende kan tegen dit besluit bezwaar maken. Het bezwaarschrift kan worden gestuurd aan de Directeur Staatsbosbeheer, Postbus 2, 3800 AA Amersfoort. U kan uw bezwaarschrift ook per mail versturen naar info@staatsbosbeheer.nl. U wordt verzocht een afschrift van dit besluit bij het bezwaarschrift te voegen.

Een bezwaarschrift moet zijn ondertekend en bevat tenminste:

- uw naam en adres;
- een datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht;
- de redenen waarom u het niet eens bent met het besluit.

Het niet voldoen aan deze eisen kan leiden tot niet-ontvankelijkheid van het bezwaarschrift. Dat betekent dat uw bezwaar niet inhoudelijk wordt behandeld.

Als u nog vragen hebt, kunt u contact opnemen met [REDACTED] via het mobiele telefoonnummer [REDACTED] of via het e-mailadres Woo@staatsbosbeheer.nl.

Met vriendelijke groet,

de directeur Staatsbosbeheer, namens deze,

drs. B.A. Revis

directeur Terreinbeheer & Ontwikkeling

Documentenoverzicht bij Woo-besluit met Zaaknummer: Z24-7547

Pag. nr.	Naam / Kernwoorden	d.d. document	Openbaar gemaakt?
Communicatie			
Pag. 1 t/m 3	E-mail met bijgevoegd bestand 'Kernboodschap wolf' (conceptversie)	21-8-2023	Ja, e-mail en bestand 'kernboodschap wolf' deels. Tweede bestand gaat over wolvennoodsets en valt buiten de reikwijdte van het Woo-verzoek. Die maak ik om die reden niet openbaar bij dit besluit.
Pag. 4 en 5	Kernboodschap wolf (versie van 12 okt. 2023)	12-10-2023	Ja, deels
Pag. 6 en 7	E-mail met update over de wolf in Utrecht - nov. 2023	29-11-2023	Ja, deels
Pag. 8 en 9	E-mail: mailwisseling n.a.v. incident met hond	06-05-202	Ja, deels
Pag. 10 en 11	E-mail met update over de wolf - mei 2024	16-5-2024	Ja, deels. Voor de (in de e-mail niet duidelijk zichtbare) links verwijst ik naar: https://www.provincie-utrecht.nl/actueel/nieuws/confrontatie-wolf-en-hond-austerlitz-provincie-geeft-aanlijndadvies-af https://www.provincie-utrecht.nl/loket/provinciepagina-lokale-krant https://publicaties.bij12.nl/voortgangsrapportage-wolf-13-mei-2024/ https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/natuur/wolf
Pag. 12 en 13	E-mail met uitnodiging voor informeel overleg n.a.v. incidenten wolf	27-5-2024	Ja, deels
Pag. 14 t/m 19	E-mailwisseling: Extra wolventoezicht en afsluiting kerngebied, met drie bijlagen	1-7-2024	Ja, deels
pagina 20 en 21	E-mail met bijlage "5 vragen over recreëren gebieden waar ook wolven wonen"	6-7-2024	Ja, deels
pagina 22 en 23	Informatieve flyer (concept) vijf vragen over recreëren in gebieden waar ook wolven voorkomen	6-7-2024	Ja, deels
pagina 24	Conceptdocument: advies provincie en gemeenten	8-7-2024	Ja, deels
pagina 25 en 26	E-mail over persbericht	8-7-2024	Ja, deels

pagina 27 t/m 29	E-mail over stand van zaken	10-7-2024	Ja, deels
Pagina 30 en 31	E-mail met vraag over de wolf	15-7-2024	Ja, deels
pagina 32 en 33	E-mail: doorgestuurde vraag over de wolf	16-7-2024	Ja, deels
pagina 34 t/m 37	E-mail: stand van zaken rondom de wolf	verscheiden e data in juli en augustus 2024	Ja, deels. Deze e-mailwisseling is voor een deel gelijk aan het zevende document bij dit besluit (pagina's 17 t/m 19). De bijlagen zijn identiek en daarom volsta ik met een verwijzing daarnaar.
Pagina 38	E-mail: Provincie Utrecht over situatie aangaande aanwezigheid wolf, met vier bijlagen	25-7-2024	Ja, e-mail deels. De bijlagen zijn al openbaar en daarom niet bijgevoegd. Het 'Memorandum' is reeds openbaar en te downloaden via https://www.stateninformatie.provincie-utrecht.nl/documenten/Memo-Situatie-aangaande-de-aanwezigheid-van-wolven-op-de-Utrechtse-Heuvelrug.pdf , Bijlage 1 reeds openbaar en (online) te raadplegen via https://www.stateninformatie.provincie-utrecht.nl/documenten/Akkoord-Hamerstuk-07-Brief-beantwoording-vragen-ex-art-47-verdoven-en-zenderen-wolven-op-de-utrechtse-heuvelrug.pdf , bijlage 2 reeds openbaar en (online) te raadplegen via https://www.agraaf.nl/site/assets/files/0/10/62/666/6_juli.pdf bijlage 3 reeds openbaar en (online) te raadplegen via https://stateninformatie.provincie-utrecht.nl/documenten/Bijlage-3-Brief-aan-Staatssecretaris-dd-17-juli-2024.pdf
Pagina 39 en 40	E-mail van Natuurmonumenten aangaande afspraken	5-8-2024	Ja, deels
Pagina 41	Document: issueteam wolf	9-8-2024	Ja, pagina 1 deels. Overige pagina's worden niet openbaar gemaakt (buiten reikwijdte).
pagina 42	Krantenartikel	onbekend	Ja, geheel. Dit document is weliswaar naar zijn aard al openbaar, maar nu ik geen vindplaats kan herleiden heb ik dit krantenartikel wel bijgevoegd.
Interne berichtgeving Staatsbosbeheer / nieuwsbrief			
pagina 43 en 44	Interne nieuwsbrief	8-7-2024	Ja, deels. Voor de relevante link(s) verwijs ik naar https://www.nu.nl/binnenland/6319759/hond-doodgebeten-door-wolf-in-provincie-utrecht-voor-ogen-van-baasje.html
pagina 45	Interne nieuwsbrief	9-7-2024	Ja, deels. Voor de relevante link(s) verwijs ik naar https://www.provincie-utrecht.nl/actueel/nieuws/advies-provincie-en-gemeenten-wees-alert-op-wolven-en-houd-honden-aangelijnd

pagina 46 en 47	Interne nieuwsbrief	15-7-2024	ja, deels. Voor de relevante link(s) verwijs ik naar https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3763710/wolf-die-aangelijnde-hond-aanviel-is-geen-probleemwolf-zegt-provincie-natuurlijk-gedrag
pagina 48 en 49	Interne nieuwsbrief	17-7-2024	Ja, deels. Voor de relevante link(s) verwijs ik naar https://nos.nl/artikel/2529148-provincie-vermijd-landgoed-leusden-na-vermoedelijke-confrontatie-wolf-en-kind en https://www.provincie-utrecht.nl/actueel/nieuws/reactie-provincie-naar-aanleiding-van-incident-natuurgebied-leusden
paina 50	Interne nieuwsbrief	18-7-2024	Ja, deels. Voor de relevante link(s) verwijs ik naar https://nos.nl/artikel/2529293-al-langer-zorgen-over-wolven-bij-leusden-overheid-is-te-afwachtend
Pagina 51	Interne nieuwsbrief	19-7-2024	Ja, deels. Voor de relevante link(s) verwijs ik naar https://nos.nl/artikel/2529408-hoe-gevaarlijk-is-de-wolf-en-wat-als-je-er-een-tegenkomt
pagina 52 en 53	Interne nieuwsbrief	22-7-2024	Ja, deels. Voor de relevante link(s) verwijs ik naar https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3766443/grote-meerderheid-nederlanders-vreest-komst-wolf-niet , https://www.nu.nl/wolf/6321349/wolven-in-leusden-tonen-nederland-weet-nog-steeds-niet-hoe-met-ze-om-te-gaan.html
Pagina 54	Interne nieuwsbrief	23-7-2024	Ja, deels. Voor de relevante link(s) verwijs ik naar https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3767201/bezorgde-boeren-op-wolvenlandgoed-gaan-in-gesprek-met-provincie
Pagina 55	Interne nieuwsbrief	25-7-2024	Ja, deels.
Pagina 56	Interne nieuwsbrief	30-7-2024	Ja, deels.
Pagina 57	Interne nieuwsbrief	1-8-2024	Ja, deels. Voor de relevante link(s) verwijs ik naar https://www.provincie-utrecht.nl/actueel/nieuws/dringende-waarschuwing-voor-bezoekers-utrechtse-heuvelrug-verband-met-wolf en https://nos.nl/artikel/2531163-utrecht-roept-op-niet-met-kind-naar-bos-te-gaan-en-wil-wolf-afschieten

Ja, deels. Voor de relevante link(s) verwijst ik naar

<https://www.newsdesk.lexisnexis.com/ndClick/?t=4&p=SC9obGg9NDIzMjM1YWYmZmlkPTEyNTgwNjcmY2lkPU1UQTJPRGc1JnVpZD1NVFEwToRjdw&a=54440054531&f=News&s=6&ci=106889&i=470-1671&si=232403&fmi=656342119&e=De+Stentor.nl&d=144820&h=1&mbc=Q1QzL2E9NTQ0NDAwNTQ1MzEmcDoxNGUmdjoxJmhsaD00MjMyMzVhZiZmaWQ9MTI1ODA2NyZ4PV9OcHl6TjFCblVrSHNpSTBfbU9mU9b7f31bf>

<https://www.newsdesk.lexisnexis.com/ndClick/?t=4&p=SC9obGg9NDIzMjM1YWYmZmlkPTEyNTgwNjcmY2lkPU1UQTJPRGc1JnVpZD1NVFEwToRjdw&a=54439205128&f=News&s=6&ci=106889&i=470-1743&si=250343&fmi=660806797&e=De+Telegraaf.nl&d=144820&h=1&mbc=Q1QzL2E9NTQ0MzkyMDUxMjgmcDoxNGUmdjoxJmhsaD00MjMyMzVhZiZmaWQ9MTI1ODA2NyZ4PTc5TWpNUWNROUhYWWhFU25Mc43efef67dd4b> en

<https://ecer.minbuza.nl/-/eu-hof-de-wolf-kan-niet-worden-aangewezen-als-bejaagbare-soort-op-regionaal-niveau-wanneer-zijn-staat-van-instandhouding-op-nationaal-niveau-ongunstig-is?redirect=%2Fecer%2F>

Pagina
58 en
59

Interne nieuwsbrief

2-8-2024

Ja, deels. Voor de relevante link(s) verwijst ik naar

<https://www.newsdesk.lexisnexis.com/click/?t=4&p=SC9obGg9N2Q0MWM0YzEmZmlkPTEzMzYzMzQmY2lkPU1UQTJPRGc1JnVpZD1NVFEwToRjdw&a=54449171161&f=News&s=6&ci=106889&i=470-1671&si=232399&fmi=656342029&e=AD%2FAlgemeen+Dagblad.nl&d=144820&h=1&mbc=Q1QzL2E9NTQ0NDkxNzExNjEmcDoxNGUmdjoxJmhsaD03ZDQxYzRiMSZmaWQ9MTMzNjMzNCZ4PWlwcUNQSEdZVnNlc=&ck=f22c35ee5281fadd>

pagina
60 en
61

Interne nieuwsbrief

5-8-2024

Ja, deels. Voor de relevante link(s) verwijst ik naar

<https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3771340/wereldwijd-weinig-incidenten-tussen-wolf-en-mens-situatie-in-utrecht-uniek>

<https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3771892/q-en-a-jouw-vragen-over-de-wolf-beantwoord> en

<https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3771351/toeristen-en-recreanten-blijven-weg-door-wolf-financiele-compensatie-op-zijn-plaats>

pagina
62 en
63

Interne nieuwsbrief

8-8-2024

Ja, deels. Voor de relevante link(s) verwijst ik naar

<https://www.newsdesk.lexisnexis.com/click/?t=4&p=5C9obGg9N2Q0MWM0YzEmZmlkPTEzMzYzMzQmY2lkPU1UQTJPRGc1JnVpZD1NVFEwToRJdw&a=54493636995&f=News&s=6&ci=106889&i=470-1671&si=232402&fmi=656342030&e=De+Gelderlander.nl&d=144820&h=1&mbc=Q1QzL2E9NTQ0OTM2MzY5OTUmcDoxNGUmdjoxJmhsaD03ZDQxYzRjMSZmaWQ9MTMzNjMzNCZ4PTFnUJJPWEUyclB6TUthQ2U445f9023670b4e> en

<https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3772283/we-zijn-er-bijna-zeker-van-dat-het-2-wolven-zijn-geen-aanwijzingen-dat-kind-is-gebeten>

Pagina

64 en

65

Interne nieuwsbrief

9-8-2024

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

N Art. 5.1 lid 2 sub i

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen

T

Valt buiten de reikwijdte van het verzoek

Van: [redacted]@staatsbosbeheer.nl
Onderwerp: FW: Nieuwe versie kernboodschap wolf
Bijlagen: Kernboodschap Wolf 18082023.docx; Tekst website wolvennoodsets

Van: [redacted]@provincie-utrecht.nl
Verzonden: maandag 21 augustus 2023 13:16
Aan: [redacted]@Heuvelrug.nl; [redacted]@zoogdiervereniging.nl;
[redacted]@staatsbosbeheer.nl; [redacted]@utrechtslandschap.nl;
[redacted]@utrechtslandschap.nl <[redacted]@utrechtslandschap.nl>; [redacted]@staatsbosbeheer.nl;
[redacted]@zoogdiervereniging.nl; [redacted] <info@fbmn.nl>; [redacted]
[redacted]zoogdiervereniging.nl>; Utrechts Landschap <pers@utrechtslandschap.nl>; [redacted]
[redacted]@utrechtslandschap.nl>; GUH-Postbus Communicatie advies
[redacted]@heuvelrug.nl>
CC: [redacted]@provincie-utrecht.nl; [redacted]@provincie-utrecht.nl;
[redacted]@provincie-utrecht.nl>

Onderwerp: Nieuwe versie kernboodschap wolf

Beste allemaal,

Hartelijk dank voor jullie reacties op de conceptversie van de kernboodschap wolf. Ik heb jullie reacties verwerkt en de kernboodschap aangescherpt. Hierbij deel ik de nieuwe versie met jullie. Deze kan altijd worden aangevuld/bijgesteld.

Verder:

Momenteel werkt onze webredacteur aan een webpagina over de wolf. Met de kernboodschap en een Q&A. Ik zal de link tzt met jullie delen.

Er komt nog info op de website van BIJ12 zodra onze webpagina in orde is (we linken door).

Mocht er iemand een foto hebben van een noodraster? Dan ontvang ik deze graag.

Ter info in de bijlage de tekst die op de website van de Faunabeheereenheid over de rasters komt te staan.

Heb je op-/aanmerkingen of een vraag hierover, laat het mij weten.

Alvast bedankt en een prettige dag!

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Senior communicatieadviseur

Provincie Utrecht | 06 [redacted]

De informatie in dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerde. Is dit bericht niet voor u bedoeld? Dan vragen wij u om de inhoud niet te gebruiken, maar ons te informeren door het bericht te beantwoorden en daarna te verwijderen. Alvast hartelijk bedankt voor uw hulp.

Kernboodschap wolf

concept 21/8/23

De provincie heeft als wettelijke taak bescherming tegen de wolf te garanderen. Sinds maart 2023 zijn er een aantal meldingen gedaan van een wolf in de bossen van de Utrechtse Heuvelrug. Deze wolf benaderde een aantal keer actief honden. Tot nog toe zijn dit vooral onderzoekende en nieuwsgierige ontmoetingen. Dit is natuurlijk gedrag voor een jonge, eenzame wolf. Dit is echter een onwenselijke situatie. De provincie wil dit niet laten escaleren, voor zowel hond als wolf, voor de veiligheid van iedereen.

Hier leest u wat de provincie in samenwerking met haar partners doet ter bescherming tegen de wolf:

- In de bossen van de Utrechtse Heuvelrug zijn informatieborden <https://www.utrechtslandschap.nl/wolf> geplaatst met onder meer het advies om honden aan te lijnen.
- De provincie heeft aan de Zoogdiervereniging opdracht gegeven de wolf te verdoven en te zenderen. Dit heeft als voornaamste doel het afleren van ongewenst gedrag van de wolf en te kunnen monitoren of genomen maatregelen helpen.
- Er zijn wolvennoodsets (afweerraster) beschikbaar. Commerciële veehouders en hobbyhouders kunnen na een aanval van vermoedelijke een wolf kosteloos gebruik maken van een raster. Bijvoorbeeld wanneer één of meer stuks vee (landbouwhuisdieren) zijn doodgebeten of gewond geraakt. Meer informatie: [LINK TOEVOEGEN volgt Faunabeheereenheid.](#)

Geschiedenis wolf in Nederland

Wolven hebben een toegevoegde waarde voor de natuur. Zij halen de minder sterke prooidieren uit die populatie, waardoor vooral sterkere prooidieren in de populatie overblijven. Daarnaast zorgen zij door hun aanwezigheid ervoor dat prooidieren bepaalde plekken vermijden. Dit heeft tot gevolg dat er minder overbegrazing door die dieren (in Utrecht voornamelijk reeën, maar ook damherten) aanwezig is, en kan ertoe leiden dat bosverjonging meer plaatsvindt. Bosverjonging staat nu onder druk. Wolven komen van nature in Nederland voor, maar waren 150 jaar verdwenen uit ons land, door intensieve bejaging.

De strikte Europese bescherming, in Nederland van kracht sinds 1979 (maar pas sinds de terugkeer in Nederland via nationale wetgeving bekrachtigd), heeft ervoor gezorgd dat de soort zich aan het herstellen is. De grootste bedreiging voor de soort is op dit moment het verkeer. De grootste natuurlijke bedreiging voor een wolf is een andere wolf. Zij kunnen onderling fel hun territorium verdedigen.

Het samenleven met wolven zijn we lange tijd niet gewend geweest, en moeten we opnieuw leren. Dit is mogelijk door schapen en geiten te beschermen met wolfwerende rasters, honden aan te lijnen in wolventerritoria en het publiek goed te informeren, zodat ieder voor zichzelf feiten van fabels kan scheiden.

Samenwerking

De provincie werkt in de bescherming tegen de wolf samen met Het Utrechts Landschap, BIJ12, Zoogdierenvereniging, Faunabeheereenheid, Staatsbosbeheer en gemeenten.

Met opmerkingen : Compleet?

Meer informatie

- Als u een wolf of sporen van een wolf tegenkomt, kan dat gemeld worden bij het Wolvenmeldpunt: www.wolvenin nederland.nl/wolf-gezien
- Schademeldingen wolf: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/diersoorten/wolf/schademeldingen/>
- Wolvenplan provincies: <https://www.ipo.nl/media/twyjkbqe/interprovinciaal-wolvenplan-addendum-2023-interventierichtlijnen.pdf>

Kernboodschap wolf

Versie 12 okt '23

Sinds maart 2023 zijn er een aantal meldingen gedaan van een wolf in de bossen op de Utrechtse Heuvelrug. Deze wolf benaderde een aantal keer actief honden. Tot nog toe zijn dit vooral onderzoekende en nieuwsgierige ontmoetingen. Dit is natuurlijk gedrag voor een jonge, eenzame wolf. Dit is echter een onwenselijke situatie. De provincie wil dit niet laten escaleren, voor zowel hond als wolf, voor de veiligheid van iedereen.

De provincie heeft als wettelijke taak bescherming tegen de wolf te garanderen. Dit doet de provincie in samenwerking met haar partners ter bescherming tegen de wolf:

- In de bossen van de Utrechtse Heuvelrug zijn informatieborden geplaatst met onder meer het advies om honden aan te lijnen.
- De provincie heeft aan de Zoogdiervereniging opdracht gegeven de wolf te verdoven en te zenderen. Het doel is onderzoeken hoe de wolf zich door de provincie beweegt. **Huidige status:** het zenderen is lastig. De poging is afgeschaald. Mocht er een incident plaatsvinden dan wordt weer opgeschaald. In de winter wordt een nieuwe poging gedaan.
- Er zijn wolvennoodsets (afweerraster) beschikbaar. Commerciële veehouders en hobbyhouders kunnen na een aanval van vermoedelijke een wolf kosteloos gebruik maken van een raster. Bijvoorbeeld wanneer één of meer stuks vee (landbouwhuisdieren) zijn doodgebeten of gewond geraakt. Meer informatie: [WOLVENNOODSET: AFWEERRASTER - FBE UTRECHT > ACTUEEL > Nieuws \(faunabeheereenheid.nl\)](#).

Geschiedenis wolf in Nederland

Wolven hebben een toegevoegde waarde voor de natuur. Zij halen de minder sterke prooidieren uit die populatie, waardoor vooral sterkere prooidieren in de populatie overblijven. Daarnaast zorgen zij door hun aanwezigheid ervoor dat prooidieren bepaalde plekken vermijden. Dit heeft tot gevolg dat er minder overbegrazing door die dieren (in Utrecht voornamelijk reeën, maar ook damherten) aanwezig is, en kan ertoe leiden dat bosverjonging meer plaatsvindt. Bosverjonging staat nu onder druk. Wolven komen van nature in Nederland voor, maar waren 150 jaar verdwenen uit ons land, door intensieve bejaging.

De strikte Europese bescherming, in Nederland van kracht sinds 1979 (maar pas sinds de terugkeer in Nederland via nationale wetgeving bekrachtigd), heeft ervoor gezorgd dat de soort zich aan het herstellen is. De grootste bedreiging voor de soort is op dit moment het verkeer. De grootste natuurlijke bedreiging voor een wolf is een andere wolf. Zij kunnen onderling fel hun territorium verdedigen.

Het samenleven met wolven zijn we lange tijd niet gewend geweest, en moeten we opnieuw leren. Dit is mogelijk door schapen en geiten te beschermen met wolfwerende rasters, honden aan te lijnen in wolventerritoria en het publiek goed te informeren, zodat ieder voor zichzelf feiten van fabels kan scheiden.

Samenwerking

De provincie werkt in de bescherming tegen de wolf samen met Het Utrechts Landschap, BIJ12, Zoogdiervereniging, Faunabeheereenheid, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en gemeenten Utrechtse Heuvelrug en Zeist.

Meer informatie

- [Website PU: www.provincie-utrecht.nl/wolf](http://www.provincie-utrecht.nl/wolf)
- Als men een wolf of sporen van een wolf tegenkomt, kan dat gemeld worden bij het Wolvenmeldpunt: www.wolvenin nederland.nl/wolf-gezien
- Schademeldingen wolf: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/diersoorten/wolf/schademeldingen/>
- Wolvenplan provincies: <https://www.ipo.nl/media/twyjkbqe/interprovinciaal-wolvenplan-addendum-2023-interventierichtlijnen.pdf>

Van: SBB Woo
Onderwerp: FW: Update wolf in Utrecht (nov'23)

Van: [redacted] <[redacted]@provincie-utrecht.nl>
Verzonden: woensdag 29 november 2023 09:22
Aan: [redacted] <[redacted]@utrechtslandschap.nl>; [redacted] <[redacted]@Heuvelrug.nl>; [redacted] <[redacted]@zoogdiervereniging.nl>; [redacted] <[redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted] <[redacted]@utrechtslandschap.nl>; [redacted] <[redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted] <[redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted] <[redacted]@zoogdiervereniging.nl>; info@fbmn.nl; [redacted] <[redacted]@zoogdiervereniging.nl>; Utrechts Landschan <pers@utrechtslandschap.nl>; [redacted] <[redacted]@utrechtslandschap.nl>; [redacted] <[redacted]@utrechtslandschap.nl>; [redacted] <[redacted]@natuurmonumenten.nl>; persvoorlichting@zeist.nl; [redacted] <[redacted]@natuurmonumenten.nl>; [redacted] <[redacted]@zeist.nl>; [redacted] <[redacted]@zeist.nl>; [redacted] <[redacted]@utrechtslandschap.nl>; [redacted] <[redacted]@houten.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@provincie-utrecht.nl>; [redacted] <[redacted]@provincie-utrecht.nl>; [redacted] <[redacted]@provincie-utrecht.nl>; [redacted] <[redacted]@provincie-utrecht.nl>; [redacted] <[redacted]@provincie-utrecht.nl>; KCC <kcc@provincie-utrecht.nl>
Onderwerp: Update wolf in Utrecht (nov'23)

U ontvangt niet vaak e-mail van [redacted] <[redacted]@provincie-utrecht.nl>. [Meer informatie over waarom dit belangrijk is](#)

Goedemorgen allen,

Hierbij geven wij jullie een korte update over de wolf in Utrecht.

Stopzetten pogingen tot zenderen van wolven

In september meldden we al dat het niet gelukt is om de wolf te verdoven en te zenderen en dat het proberen de wolf te verdoven en zenderen niet meer continue zou gebeuren maar alleen plaatsvinden gedurende max. 3 dagen na een probleemsituatie (wolf binnen 30m van hond/mens) of na een aanval op vee, waarbij de kans groot wordt geacht dat de wolf nogmaals naar dezelfde locatie zal terugkeren.

Op dinsdag 28 november heeft Gedeputeerde Mirjam Sterk van provincie Utrecht de Staten geïnformeerd dat het besluit is genomen niet langer pogingen te ondernemen om de wolf te zenderen. Meer informatie hierover is te vinden in [dit memo](#).

Noodrasters

Commerciële veehouders en hobbyhouders in de provincie Utrecht kunnen na een aanval van vermoedelijk een wolf nog steeds kosteloos gebruik maken van een wolvennoodset in de vorm van een afweerraster. Bijvoorbeeld wanneer één of meer stuks vee (landbouwhuisdieren) zijn doodgebeten of gewond geraakt. Meer informatie over het lenen van de noodsets is beschikbaar bij de [Faunabeheereenheid Utrecht](#).

Schapehouders die vragen hebben over de afhandeling van schade of advies over preventieve maatregelen willen kunnen daarover contact opnemen met [BIJ12](#).

Interventierichtlijn

De interventierichtlijn wat te doen bij een gewonde en dode wolf is aangepast naar de Utrechtse situatie. Het eerste aanspreekpunt in het geval van een dode of gewonde wolf is de meldkamer van de politie via tel. 0900-8844 (dit nummer staat op de website van de Provincie Utrecht). De interventierichtlijn is afgestemd met de betrokken personen/organisaties.

Websites

Op de websites van de provincie Utrecht en BIJ12 is informatie over de wolf te vinden. Zie [Jacht en schadebestrijding | provincie Utrecht \(provincie-utrecht.nl\)](#) en [Alles over de wolf in Nederland \(bij12.nl\)](#)

Met vriendelijke groet,

Team Natuur en Landbouw
Communicatieadviseur

Werkdagen: maandag, dinsdag, woensdagochtend, donderdag, vrijdagochtend

Provincie Utrecht

Archimedeslaan 6 | Postbus 80300 | 3508 TH Utrecht

+31 6 | www.provincie-utrecht.nl

De informatie in dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerde. Is dit bericht niet voor u bedoeld? Dan vragen wij u om de inhoud niet te gebruiken, maar ons te informeren door het bericht te beantwoorden en daarna te verwijderen. Alvast hartelijk bedankt voor uw hulp.

Van: [redacted]@staatsbosbeheer.nl
Onderwerp: FW: TKN wolf heeft in UH hond gebeten.

Van: [redacted]@staatsbosbeheer.nl>

Verzonden: maandag 6 mei 2024 12:21

Aan: [redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted]@staatsbosbeheer.nl>

Onderwerp: RE: TKN wolf heeft in UH hond gebeten.

Hoi collega's,

Het is in ons losloopgebied gebeurt, ondanks de borden met klem advies om de hond aan te lijnen (echt niemand doet dat!)

Zoogdiervereniging is bezig met een advies op basis van de escalatieladder aan de provincie. Die hebben hierover vanmiddag overleg.

Het heeft voor zover we kunnen zien inderdaad nog geen ander medium bereikt, maar wél No wolves facebookpagina. Het is ook gemeld op het wolvenmeldpunt. Er zijn aanwijzingen dat [redacted] met dit verhaal aan de haal gaat. Ik heb dat zelf nog niet gevonden, maar ik zit ook niet op de meeste socials.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
senior boswachter ecologie | team Utrecht-Oost

Van: [redacted]@staatsbosbeheer.nl>

Verzonden: maandag 6 mei 2024 11:33

Aan: [redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted]@staatsbosbeheer.nl>

Onderwerp: RE: TKN wolf heeft in UH hond gebeten.

Hoi [redacted]

Is bekend en [redacted] is aan het schakelen met de provincie.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Teamleider (maandag t/m donderdag)

Staatsbosbeheer

District Utrecht | Maarsbergseweg 18a | 3956 KW Leersum

M 06: [redacted]

E [redacted] [@staatsbosbeheer.nl](mailto: [redacted]@staatsbosbeheer.nl) | www.staatsbosbeheer.nl

[redacted] <http://www.boswachtersblog.nl/Utrecht/s>

125 jaar
Staatsbosbeheer

Luister, kijk en beleef
jaarvanhetbos.nl

Van: [redacted] [@staatsbosbeheer.nl](mailto: [redacted]@staatsbosbeheer.nl)>

Verzonden: maandag 6 mei 2024 10:32

Aan: [redacted] [@staatsbosbeheer.nl](mailto: [redacted]@staatsbosbeheer.nl)>; [redacted] [@staatsbosbeheer.nl](mailto: [redacted]@staatsbosbeheer.nl)>; [redacted]

[redacted] [@staatsbosbeheer.nl](mailto: [redacted]@staatsbosbeheer.nl)>; [redacted] [@staatsbosbeheer.nl](mailto: [redacted]@staatsbosbeheer.nl)>

Onderwerp: TKN wolf heeft in UH hond gebeten.

Hi allemaal,

Ik krijg straks de link die ik aan jullie doorzet. Maar ... in de UH heeft een wolf een hond gepakt (gelukkig is ie OK).

Betreft een vrouw die in een honden aangelijnd gebied haar hond los had lopen. Ze kwam een wolf tegen en was zo gefascineerd dat ze hem filmde op paar meter afstand, hij greep haar hondje.

Het staat nergens zover ik kan overzien in de pers, maar weet er van en dat hier vragen over kunnen komen.

Groetjes,

[redacted]

125 jaar
Staatsbosbeheer

Van: [redacted]@staatsbosbeheer.nl
Onderwerp: FW: Update communicatie wolf - mei 2024

Van: [redacted]@provincie-utrecht.nl
Verzonden: donderdag 16 mei 2024 11:06
Aan: [redacted]@Heuvelrug.nl; [redacted]@zoogdiervereniging.nl; [redacted]@staatsbosbeheer.nl; [redacted]@utrechtslandschap.nl; [redacted]@staatsbosbeheer.nl; [redacted]@zoogdiervereniging.nl; info@fbmn.nl; [redacted]@zoogdiervereniging.nl; pers@utrechtslandschap.nl; [redacted]@utrechtslandschap.nl; [redacted]@Natuurmonumenten.nl; [redacted]@leusden.nl; [redacted]@natuurmonumenten.nl; persvoorlichting@zeist.nl; [redacted]@natuurmonumenten.nl; [redacted]@zeist.nl; [redacted]@zeist.nl; [redacted]@utrechtslandschap.nl; [redacted]@houten.nl; [redacted]@utrechtslandschap.nl
Onderwerp: Update communicatie wolf - mei 2024

U ontvangt niet vaak e-mail van [redacted]@provincie-utrecht.nl. [Meer informatie over waarom dit belangrijk is](#)

Beste allemaal,

Zoals wellicht inmiddels bekend is, heeft begin mei een confrontatie tussen een wolf en een hond plaatsgevonden in de bossen bij Austerlitz. De provincie heeft daarop een [nieuwsbericht](#) gepubliceerd en deze via social media gedeeld met de inwoners van de provincie Utrecht.

De provincie heeft de deskundigheid ingeschakeld van wolvenexperts om zo goed mogelijk advies te krijgen over de ontstane situatie. Op basis van dit advies zijn we aan het uitzoeken welke acties we kunnen nemen, dit om de kans op een herhaling te verkleinen.

Advies aanlijnen honden

Wij adviseren mensen hun honden aan te lijnen in de natuurgebieden op en rond de Utrechtse Heuvelrug, ook in de losloopgebieden. Dit advies blijven we als provincie de komende periode veelvuldig herhalen in onze communicatie-uitingen en geven dit advies ook aan gemeenten en terreinbeherende organisaties in het leefgebied van de wolf.

Provinciepagina huis-aan-huis-bladen

Eerder gaven we al aan dat, behalve in de april-editie, we ook in de mei-editie van de [provinciepagina in de huis-aan-huis-bladen](#) aandacht zullen besteden aan de aanwezigheid en vestiging van de wolf in de provincie Utrecht. In het artikel geven we informatie over het monitoren, de territoriumbepaling, van de wolven in de provincie. Ook geven we tips over wat mensen kunnen doen als een wolf dichtbij komt en geven we nogmaals het advies honden aan te lijnen.

De huis-aan-huis-bladen zijn woensdag 15 mei fysiek bezorgd bij adressen in de provincie Utrecht waar geen NEE-NEE-sticker op de brievenbus geplakt is. Ook is er op de website en via de social mediakanalen van de provincie Utrecht aandacht voor het artikel in de huis-aan-huis-bladen.

Nieuwe voortgangsrapportage BIJ12

BIJ12 heeft op maandag 13 mei de nieuwe [voortgangsrapportage](#) over de activiteit van de wolf gepubliceerd op haar site. In deze voortgangsrapportage geven ze inzicht in de periode 21 oktober 2023 tot en met 15 februari 2024.

Informatie

De provincie is, zoals bekend, bevoegd gezag via de Wet natuurbescherming. Sinds 1 januari 2024 zijn de regels van de Wet natuurbescherming onderdeel van de Omgevingswet, van toepassing op de wettelijke bescherming van de wolf en de verplichtingen die daarbij horen.

[Onze website](#) houden we actueel en ook de informatie en tips over wat inwoners kunnen doen als ze een wolf tegenkomen zijn hier te vinden. Ook wijzen we nogmaals op de mogelijkheid om met een provinciale bijdrage wolfwerende rasters aan te schaffen. Op de <https://www.bij12.nl/onderwerp/wolf/> is zoals bekend nog veel meer relevante informatie te vinden, bijvoorbeeld over het wolvenmeldpunt.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

Communicatieadviseur Fauna en Bossen

Team Natuur en Landbouw

+31 6 [Redacted phone number]

De informatie in dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerde. Is dit bericht niet voor u bedoeld? Dan vragen wij u om de inhoud niet te gebruiken, maar ons te informeren door het bericht te beantwoorden en daarna te verwijderen. Alvast hartelijk bedankt voor uw hulp.

Van: [redacted]@provincie-utrecht.nl
Verzonden: maandag 27 mei 2024 16:55
Aan: [redacted]@natuurmonumenten.nl
Onderwerp: Informeel overleg over communicatie na incidenten wolf
Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Met vlag

Goedemiddag,

Ik stuur deze mail om even met elkaar in contact te komen over communicatie rond incidenten met een wolf in de natuurgebieden in onze provincie. De afgelopen weken hebben we allemaal gelezen en gehoord over de incidenten en met enkelen van jullie heb ik al van gedachten gewisseld over hoe we hier communicatief mee om kunnen gaan.

We hebben als provincie inmiddels een projectgroep Wolf opgetuigd en merken dat we er erg druk mee zijn, steeds verder komen, maar er nog niet helemaal zijn.

Dat is de reden dat ik jullie deze mail stuur, omdat we vermoeden dat jullie als TBO's hetzelfde ervaren.

Vanuit de provincie denken wij dat er op korte termijn behoefte is aan:

- Een folder/flyer met korte praktische informatie wat te doen als iemand een wolf ziet
- Informatie over aanlijfnadvies voor honden.
- Doorverwijzing naar online plekken waar alle informatie te vinden is over de wolf in de provincie en Nederland.

Met het sturen van deze mail willen we enerzijds bij jullie als TBO's ophalen waar jullie nog meer behoefte aan hebben als het gaat om communicatie.

Maar ook willen we voorstellen om elkaar aanstaande donderdag 30 mei van 10 – 11 uur, online te ontmoeten in een overleg om informeel met elkaar van gedachten te wisselen wat er volgens ons allemaal nodig is op korte termijn en hoe we hierin samen kunnen optrekken.

Wij bellen om 10 uur in via deze Teams-vergadering: [Interne link \(Teams\)](#)

We hopen jullie donderdag online te zien!

Mede namens Projectleider [redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]
*Communicatieadviseur Fauna en Bossen
Team Natuur en Landbouw*

Werkdagen: maandag, dinsdag, woensdagochtend, donderdag, vrijdagochtend

Provincie Utrecht

Archimedeslaan 6 | Postbus 80300 | 3508 TH Utrecht

+31 [redacted] www.provincie-utrecht.nl

13 van 65

De informatie in dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerde. Is dit bericht niet voor u bedoeld? Dan vragen wij u om de inhoud niet te gebruiken, maar ons te informeren door het bericht te beantwoorden en daarna te verwijderen. Alvast hartelijk bedankt voor uw hulp.

Van: [redacted]@staatsbosbeheer.nl
Onderwerp: FW: Extra 'wolventoezicht' + afsluiting kerngebied landgoed Den Treek
Bijlagen: PB landgoed Den Treek deels afsluiten_ 18-7 DEF.pdf; IMG-20240718-WA0000.jpg; Uitwerking Interventierichtlijn Melding van een aangereden dier - versie 31-08-2023 (1).docx

Van: [redacted]@staatsbosbeheer.nl>
Verzonden: vrijdag 19 juli 2024 12:44
Aan: [redacted]@staatsbosbeheer.nl>
Onderwerp: FW: Extra 'wolventoezicht' + afsluiting kerngebied landgoed Den Treek

Hoi [redacted]

Ter info.
Als jij extra ondersteuning wil vanuit Utrecht-West hoor ik het graag van je en ga ik dat regelen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Teamleider (maandag t/m donderdag)

Staatsbosbeheer
District Utrecht | Maarsbergseweg 18a | 3956 KW Leersum
M 06- [redacted]
E [redacted]@staatsbosbeheer.nl | www.staatsbosbeheer.nl
<http://www.boswachtersblog.nl/Utrecht/s>

Van: [redacted]@provincie-utrecht.nl>
Verzonden: vrijdag 19 juli 2024 08:23
Aan: [redacted]@baarn.nl>; [redacted]@dasselaaradvies.nl>; [redacted]@rhenen.nl>; [redacted]@sportvisserijmidwestnederland.nl>; [redacted]@rudutrecht.nl>; [redacted]@rudutrecht.nl>; [redacted]@utrechtslandschap.nl>; [redacted]@schoutenhuisbv.nl>; [redacted]@soest.nl>; [redacted]@grondbezit.nl>; [redacted]@politie.nl>; [redacted]@natuurmonumenten.nl>; [redacted]@aafab.nl>; [redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted]@rudutrecht.nl>; [redacted]@politie.nl>

Onderwerp: RE: Extra 'wolventoezicht' + afsluiting kerngebied landgoed Den Treek

Dag iedereen,

In aanvulling op het bericht van gisteren aandacht voor de afsluiting van een kerngebied van landgoed Den Treek voor recreanten en bezoekers per direct tot 15 augustus. De boa's zijn vanmorgen geïnformeerd.

[redacted] heeft de boa's gevraagd het extra toezicht voor nu nog zelf te registreren totdat de RUD komt met een mogelijkheid tot uniforme registratie.

Bijgevoegd is ter informatie het protocol aangereden dier toegevoegd.

Met vriendelijke groet,

Regisseur groene handhaving
Programmamanager Utrechts Samenwerkingsmodel Natuurtoezicht

PROVINCIE :: UTRECHT

Archimedeslaan 6 | Postbus 80300 | 3508 TH Utrecht |

[@provincie-utrecht.nl](mailto:info@provincie-utrecht.nl) | 06-53000000

Ik werk niet op vrijdag

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 17 juli 2024 12:14
Aan: [redacted] [@baarn.nl](mailto:info@baarn.nl)>; [redacted] [@dasselaaradvies.nl](mailto:info@dasselaaradvies.nl)>; [redacted] [@rhenen.nl](mailto:info@rhenen.nl)>; [redacted] [@sportvisserijmidwestnederland.nl](mailto:info@sportvisserijmidwestnederland.nl)>; [redacted] [@rudutrecht.nl](mailto:info@rudutrecht.nl)>; [redacted] [@rudutrecht.nl](mailto:info@rudutrecht.nl)>; [redacted] [@utrechtslandschap.nl](mailto:info@utrechtslandschap.nl)>; [redacted] [@schoutenhuisbv.nl](mailto:info@schoutenhuisbv.nl)>; [redacted] [@soest.nl](mailto:info@soest.nl)>; [redacted] [@grondbezit.nl](mailto:info@grondbezit.nl)>; [redacted] [@politie.nl](mailto:info@politie.nl)>; [redacted] [@natuurmonumenten.nl](mailto:info@natuurmonumenten.nl)>; [redacted] [@aafab.nl](mailto:info@aafab.nl)>; [redacted] [@staatsbosbeheer.nl](mailto:info@staatsbosbeheer.nl)>; [redacted] [@provincie-utrecht.nl](mailto:info@provincie-utrecht.nl)>; [redacted] [@rudutrecht.nl](mailto:info@rudutrecht.nl)>; [redacted] [@politie.nl](mailto:info@politie.nl)>

Onderwerp: FW: Extra 'wolventoezicht'

Beste groene partner, ter info

Via [redacted] ontvangen de groene boa's vandaag onderstaand bericht. Vorige week heb ik in het Ruiterbergoverleg toelichting gegeven op het verzoek van de provincie om extra toezicht mbt de wolf.

"Aanleiding

Incidenten met een wolf:

- In het weekend van 6-7 juli heeft een incident met een wolf plaatsgevonden waarbij een hond is gegrepen (en verdwenen). De aanwezigheid van welpen speelde hierbij een rol. Op 6 juli zijn foto's van de welpen gemaakt. De provincie heeft daarop met partijen (overheden en tbo's) gesproken over extra toezicht. Uit de gesprekken komt naar voren dat partijen bereid zijn om extra toezicht te houden.
- Op 16 juli was er een confrontatie tussen een kind en wolf op landgoed Den Treek. De provincie Utrecht adviseert om het natuurgebied bij Leusden voorlopig te mijden. Momenteel is er overleg binnen gemeente Leusden om eventuele afsluiting van een gebied te bespreken. Zodra dit het geval wordt, zal de gemeente hierover communiceren.

Aandachtsgebieden

- Uitloopgebied van de Treeker wissel (ecoduct). Het gebied ten oosten van de Doornseweg, ten zuiden van de Oude Utrechtseweg. De parkeerplaatsen ten zuiden van het ecoduct wordt door velen gebruikt om het gebied in te gaan.
- Stilte-/rustgebieden
- SBB en Utrechts Landschap houden extra toezicht op de gronden van beide organisaties rondom de Leusderheide, ten zuiden van de snelweg

Het gebied binnen Den Treek: <https://maps.app.goo.gl/RsQuKrN5C2R3AwwFA>

Aandachtspunten toezicht

- Bezoekers adviseren om het natuurgebied bij Leusden voorlopig te mijden
- Betreden stilte-/rustgebieden
- Aanwezig zijn binnen openstellingstijden
- Voeren van wilde dieren
- Aanwezigheid van honden is momenteel risicovol, dus daar bezitters extra op wijzen

- Erop wijzen dat honden een aantrekkende werking op wolven in het algemeen hebben
- Aanlijnadvies in losloopegebieden en aanlijnplicht in de gebieden waar dat geldt
- Mensen (met en zonder honden) erop wijzen dat ze weg moeten als ze welpen zien.
  - Met honden omdat het gevaarlijk kan zijn
  - Zonder honden om de welpen niet te laten wennen aan de aanwezigheid van mensen
- Alert zijn dat foto's die op de welpen afkomen geen voedsel plaatsen om de wolven te lokken

Registratie extra toezicht

Met het oog op de Wet open overheid (vroeger WOB) vragen wij om het extra toezicht te registreren. [redacted] en [redacted] komen hier met een praktische oplossing.”

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Regisseur groene handhaving
Programmamanager Utrechts Samenwerkingsmodel Natuurtoezicht

PROVINCIE :: UTRECHT

Archimedeslaan 6 | Postbus 80300 | 3508 TH Utrecht |

[redacted] @provincie-utrecht.nl | 06- [redacted]

Ik werk niet op vrijdag

De informatie in dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerde. Is dit bericht niet voor u bedoeld? Dan vragen wij u om de inhoud niet te gebruiken, maar ons te informeren door het bericht te beantwoorden en daarna te verwijderen. Alvast hartelijk bedankt voor uw hulp.

5 vragen over recreëren in gebieden waar ook wolven voorkomen

Graag informeren we onze bezoekers die vragen hebben over recreëren in natuurgebieden waar ook wolven leven. Hier vind je antwoorden op vijf veel gestelde vragen.

1. Kan ik met kinderen de natuur in?

Ja, dat kan. We snappen dat het best spannend kan voelen om een gebied in te gaan waar ook wolven leven. Daarom is het goed om te weten dat de wolf de mens niet als prooi ziet. Een wolf toont van nature onverschillig gedrag, dat wil zeggen dat hij weinig interesse in mensen toont. Zolang je de wolf niet in het nauw drijft, zal hij afstand houden en er vandoor gaan. Over het algemeen valt een wolf mensen alleen aan als hij in het nauw gedreven wordt of wordt aangevallen.

2. Wat moet ik doen als ik een wolf tegenkom?

- Het belangrijkste is om flink afstand van de wolf te houden als het dier op je pad komt. Een meter of 50 à 100 is een goede richtlijn.
- Heb je een hond mee: houd de hond dan aan de lijn en dichtbij je, ook in de losloopgebieden.
- Voer of lok een wolf niet.
- Komt de wolf toch te dichtbij, ren dan niet weg. Maak jezelf groot of maak herrie om hem af te schrikken. Loop desnoods achteruit zodat er meer afstand ontstaat.

Als we ons allemaal aan deze regels houden, zorgen we ervoor dat de wolven wild blijven. Heb je een ontmoeting met een wolf, geef dit dan door aan [Wolven in Nederland](#).

3. Is mijn hond welkom in de natuur?

Voor de bescherming van de natuur is het belangrijk dat je de hond aan de lijn houdt. Iedere hond heeft namelijk een natuurlijk jachtinstinct en heeft de neiging om achter wilde dieren aan te gaan. Door de hond aan te lijnen, kunnen we de wilde dieren die in de natuur leven beschermen. Een wolf gaat over het algemeen mensen uit de weg, maar zal zich wel weren tegen een hond die hem actief benadert. Daarom is het verstandig om de hond aan de lijn te houden in het leefgebied van een wolf. Houd er rekening mee dat wolven honden kunnen zien als concurrenten in hun territorium. Dus je hond, zeker een hond die van nature nieuwgierig is en op wilde dieren af gaat, loopt een risico. Honden moeten daarom in wolvegebieden aan de korte lijn zijn en bij mensen blijven. Veel honden zullen eerder merken dan jij dat er een wolf in de buurt is. Er zijn ook honden die aangeven dat er 'gevaar' is, en zullen zich gedeisd houden.

4. Hoe zit dat in het hondenlosloopgebied?

Als er een wolf in de omgeving gesignaleerd is, **adviseren** we nu ook in de losloopgebieden om honden (tijdelijk) aan de lijn te houden. Wanneer je je daar aan houdt, is er weinig kans op een confrontatie met een wolf. Wees alert en houd je hond altijd in de gaten.

Met opmerkingen : Sterke voorkeur vanuit UL om advies aan te houden

5. Kan ik met mijn paard de natuur in?

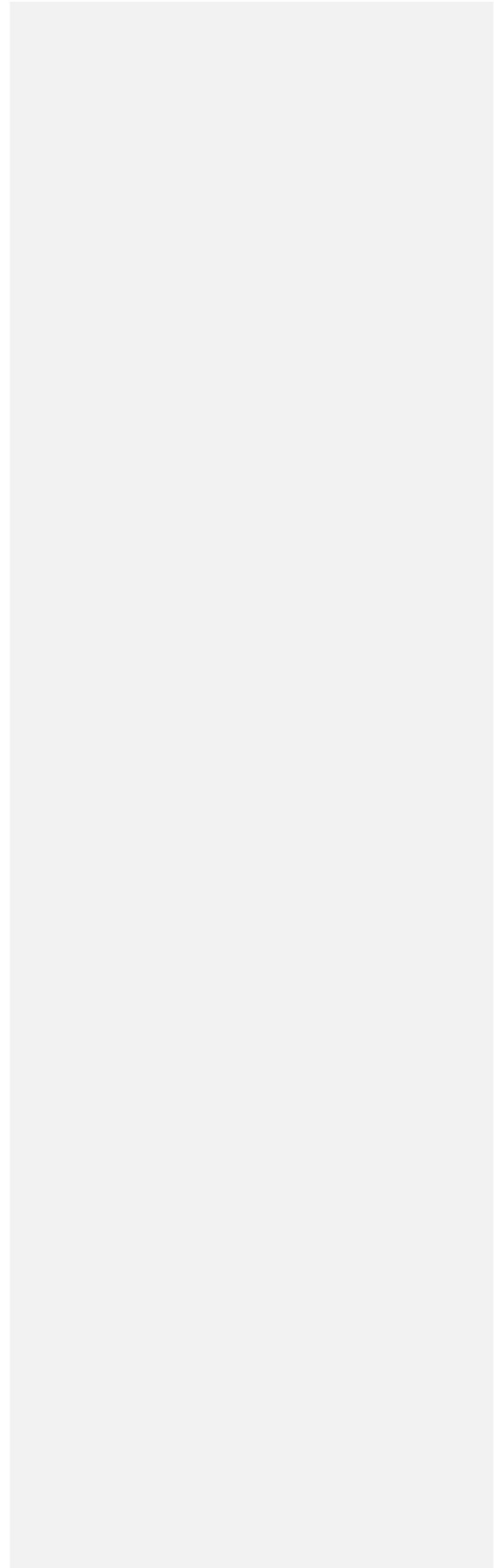
Ja, dat kan. Een wolf zal een paard, een veel groter dier dan hij, het liefste mijden. In het geval dat ruiters wolven tegenkomen is het advies:

- Galoppeer niet weg, maar blijf kalm.

- Plaats je paard of paarden naast elkaar met het gezicht naar de wolven toe zodat de paarden de wolven kunnen zien.
- Om de paarden niet te alarmeren, klap niet in je handen of zwaai niet met je armen.
- Als de wolven niet meteen weggaan, moet je langzaam naar of langs de wolven lopen.
- Volg de wolven niet, ook niet om foto's te maken. Wolven zullen, net als alle wilde dieren, zichzelf te verdedigen wanneer ze (het gevoel hebben dat ze) in het nauw worden gedreven.
- Als een hond meedoet aan de rit: houd er rekening mee dat wolven honden kunnen zien als concurrenten in hun territorium.
(bron: NABU)

Meer informatie

- Heb je andere vragen over het samenleven met de wolf? Kijk dan op: [Wolven in Nederland](#).
- Op de website van de [zoogdiervereniging](#) vindt je meer informatie over de leefwijze van de wolf.

Saxifraga

J

WOLF GESIGNALEERD

Onlangs is in de bossen van Zeist een wolf gesignaleerd. We informeren je als bezoeker graag over wat je wel en niet kunt doen als je de wolf tegenkomt.

In het kort:

- houd je hond aangelijnd, ook in de losloopgebieden
- respecteer de wolf
- neem langzaam afstand
- als de wolf te dichtbij komt, luid spreken en gebaren maken
- loop de wolf niet achterna
- voer de wolf niet

Voor meer informatie ga naar www.utrechtslandschap.nl/wolf

[Redacted]

Van: [Redacted]@staatsbosbeheer.nl
Onderwerp: FW: SPOED ivm communicatie wolf
Bijlagen: 5 vragen over recreëren in gebieden waar ook wolven wonen.docx
Urgentie: Hoog

Van: [Redacted]
Verzonden: donderdag 6 juli 2023 11:45
Aan: [Redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [Redacted]@staatsbosbeheer.nl>
CC: [Redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [Redacted]@staatsbosbeheer.nl>
Onderwerp: FW: SPOED ivm communicatie wolf
Urgentie: Hoog

Beste collega's,

Willen jullie ook even meekijken?

Ikzelf denk dat punt 4 in dit geval punt 1 moet zijn en ik vraag mij af of je hier ook niet iets moet zeggen dat deze wolf op dit moment een aantal keren zelf honden heeft opgezocht.

Willen jullie kritisch meekijken en eventuele opmerking met mij delen. Dan zorg ik ervoor dat deze bij de provincie terug komen.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

Teamleider (maandag t/m donderdag)

Staatsbosbeheer
District Utrecht | Maarsbergseweg 18a | 3956 KW Leersum
M 06-[Redacted]
E [Redacted]@staatsbosbeheer.nl | www.staatsbosbeheer.nl
 [Redacted] | <http://www.boswachtersblog.nl/Utrecht/s>

Van: [Redacted]@provincie-utrecht.nl>
Verzonden: donderdag 6 juli 2023 10:41
Aan: [Redacted]@zoogdiervereniging.nl; [Redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [Redacted]@utrechtslandschap.nl
CC: [Redacted]@provincie-utrecht.nl>; [Redacted]@provincie-utrecht.nl>
Onderwerp: SPOED ivm communicatie wolf

Beste [Redacted] en [Redacted]

Even een korte introductie vooraf, ik ben beleidsmedewerker voor onder meer faunazaken en heb dit 'communicatie-stokje-wolf' ivm vakanties van collega's en vanwege verantwoordelijke portefeuillehouder nu overgenomen.

De afgelopen dagen is (conform de afspraken van afgelopen vrijdag met [REDACTED] J een voorzet communicatie boodschap opgesteld.

Hierbij direct dank aan Staatsbosbeheer voor het aanleveren van een voorzet, daar is dankbaar gebruik van gemaakt.

Kunnen jullie zo met deze boodschap verder? Dat wil zeggen deze boodschap formeel maken, van eigen logo's voorzien, op de website en in de gebieden plaatsen (uitvalspunten, parkeerplaatsen, TOP's, campings?).

Een eenduidige boodschap is wenselijk dus als er tekstaanpassingen nodig zijn dan graag per mail daar over communiceren aan alle geadresseerden. Dan zijn we over en weer goed op de hoogte.

Onze gedeputeerde wil heel graag dat eea voor het weekend is geregeld. Lukt dat?

Voor den Treek geldt dat die alleen iets op de website willen plaatsen. Dat verzoek zal ik doen als ik gehoord heb of jullie allen zo met deze tekst verder kunnen.

Ik hoor graag van jullie.

Hartelijk dank alvast voor de medewerking en vriendelijke groet,

[REDACTED] J

De informatie in dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerde. Is dit bericht niet voor u bedoeld? Dan vragen wij u om de inhoud niet te gebruiken, maar ons te informeren door het bericht te beantwoorden en daarna te verwijderen. Alvast hartelijk bedankt voor uw hulp.

Onlangs is in [...] een wolf gesignaleerd. We informeren u als bezoeker graag wat u het best wel en niet kan doen als u de wolf tegenkomt en geven we antwoorden op veelgestelde vragen.

In het kort

- houd uw hond aangeliend, ook in de losloopgebieden
- respecteer de wolf
- neem langzaam afstand
- als de wolf te dichtbij komt, luid spreken en gebaren maken
- loop de wolf niet achterna
- voer de wolf niet

5 vragen over recreëren in gebieden waar ook wolven voorkomen

Graag informeren we onze bezoekers die vragen hebben over recreëren in natuurgebieden waar ook wolven leven. Hier vind je antwoorden op vijf veelgestelde vragen.

1. Kan ik met kinderen de natuur in?

Ja, dat kan. We snappen dat het best spannend kan voelen om een gebied in te gaan waar ook wolven leven. Daarom is het goed om te weten dat de wolf de mens niet als prooi ziet. Een wolf toont van nature onverschillig gedrag, dat wil zeggen dat hij weinig interesse in mensen toont. Zolang je de wolf niet in het nauw drijft, zal hij afstand houden en er vandoor gaan. Over het algemeen valt een wolf mensen alleen aan als hij in het nauw gedreven wordt of wordt aangevallen.

2. Wat moet ik doen als ik een wolf tegenkom?

- Het belangrijkste is om flink afstand van de wolf te houden als het dier op uw pad komt. Een meter of 50 à 100 is een goede richtlijn.
- Heeft u een hond mee: houd de hond dan aan de lijn en dichtbij u, ook in de losloopgebieden.
- Voer of lok een wolf niet. Dit geldt ook voor alle andere in het wild levende dieren.
- Komt de wolf toch te dichtbij, ren dan niet weg. Maak jezelf groot of maak herrie om hem af te schrikken. Loop desnoods achteruit zodat er meer afstand ontstaat.

Als we ons allemaal aan deze regels houden, zorgen we ervoor dat de wolven wild blijven. Heeft u een ontmoeting met een wolf, geef dan de boswachter van het gebied een seintje via info@staatsbosbeheer.nl of via [Wolven in Nederland](#).

3. Is mijn hond welkom in de natuur?

U bent van harte welkom met uw hond. Voor de bescherming van de natuur is het wel belangrijk dat u uw hond aan de lijn houdt. Iedere hond heeft namelijk een natuurlijk jachtinstinct en heeft de neiging om achter wilde dieren aan te gaan. Door de hond aan te lijnen, kunnen we de wilde dieren die in de natuur leven beschermen. Een wolf gaat over het algemeen mensen uit de weg, maar zal zich wel weren tegen een hond die hem actief benadert. Daarom is het verstandig om de hond aan de lijn te houden in het leefgebied van een wolf. Houd er rekening mee dat wolven honden kunnen zien als concurrenten in hun territorium. Dus uw hond, zeker een hond die van nature nieuwgierig is en op wilde dieren af gaat, loopt een risico. Honden moeten daarom in wolvegebieden aan de korte lijn zijn en bij mensen blijven.

Veel honden zullen eerder merken dan u dat er een wolf in de buurt is. Er zijn ook honden die aangeven dat er 'gevaar' is, en zullen zich gedeisd houden.

4. Hoe zit dat in het hondenlosloopgebied?

Normaal gesproken hebben we speciale hondenlosloopgebieden waar de hond los mag. Omdat er een wolf in het gebied gesignaleerd is, moeten de honden nu ook in de losloopgebieden (tijdelijk) aan de lijn. Wanneer je je daar aan houdt, is er weinig kans op een confrontatie met een wolf. Wees alert en houd je hond altijd in de gaten en geef een ontmoeting met een wolf door aan de boswachter van het gebied.

5. Kan ik met mijn paard de natuur in?

Ja, dat kan. Een wolf zal een paard, een veel groter dier dan hij, het liefste mijden. In het geval dat ruiters wolven tegenkomen is het advies:

- Galoppeer niet weg, maar blijf kalm.
- Plaats uw paard of paarden naast elkaar met het gezicht naar de wolven toe zodat de paarden de wolven kunnen zien.
- Om de paarden niet te alarmeren, klap niet in uw handen of zwaai niet met uw armen.
- Als de wolven niet meteen weggaan, moet je langzaam naar of langs de wolven lopen.
- Volg de wolven niet, ook niet om foto's te maken. Wolven zullen, net als alle wilde dieren, zichzelf te verdedigen wanneer ze (het gevoel hebben dat ze) in het nauw worden gedreven.
- Als een hond meedoet aan de rit: houd er rekening mee dat wolven honden kunnen zien als concurrenten in hun territorium. Honden moeten daarom in wolvengebieden aan de lijn zijn en bij paarden en mensen blijven.
(bron: NABU)

Meer informatie

- Heeft u andere vragen over het samenleven met de wolf? Kijk dan op: [Wolven in Nederland](#).
- Op de website van de [zoogdiervereniging](#) vindt u meer informatie over de leefwijze van de wolf.

Advies provincie en gemeenten: Wees alert op wolven en houd honden aangelijnd

Naar aanleiding van het incident van afgelopen weekend in Leusden waarbij een hond is gebeten en meegenomen door een wolf, doen de provincie en gemeenten een dringende oproep aan bezoekers van natuurgebieden in Leusden, Woudenberg en Zeist **om** alert te blijven op de aanwezigheid van de wolf. Daarnaast adviseren zij om honden **kort** aangelijnd te houden, ook in hondenlosloopgebieden.

Het incident vond afgelopen zaterdagmorgen plaats. Er wordt nog altijd naar de hond gezocht, onder andere door inzet van een speurhond. Uit een eerste analyse van de beelden van de wildcamera's door het Wolvenmeldpunt van BIJ12 blijkt dat deze wolf welpen heeft en dat deze welpen in de buurt van de hond waren. Volgens ~~de~~ deskundigen heeft de wolf deze hond waarschijnlijk als bedreiging gezien en de welpen instinctief willen beschermen. De aanval zelf is niet op camera vastgelegd.

Waarschuwborden

Het blijft aan de bezoekers **zelf om de een** afweging te maken om met hun hond het gebied **waar ook wolven leven** in te gaan. Naar aanleiding van het incident -adviseren de provincie en de betreffende gemeenten bezoekers van het gebied om extra alert te zijn, honden **ten allen tijden kort** aangelijnd te houden en, indien zij de wolf of welpen zien, uit het gebied weg te gaan. In de natuurgebieden worden de komende periode opnieuw extra **waarschuwborden voorlichtingsborden** geplaatst.

Beschermde status

De wolf is een Europees beschermde diersoort en de provincie heeft als wettelijke taak de wolf te beschermen. Dat betekent dat het doden, vangen en opzettelijk verstoren van wolven verboden is, tenzij de wolf onnatuurlijk gedrag vertoont. Omdat het bij het incident van afgelopen zaterdag volgens deskundigen om natuurlijk gedrag van een wolf gaat, is vangen of doden niet toegestaan. De provincie en gemeenten zijn zich ervan bewust dat de wolf steeds zichtbaarder aanwezig is en dat dit ook vraagstukken met zich meebrengt. Er is **volop** overleg met de betrokken partijen om in gezamenlijkheid voor de veiligheid van de inwoners en dieren te zorgen en tegelijkertijd te zoeken naar manieren om met de wolf samen te leven.

Welpen

Het is belangrijk dat de welpen in rust opgroeien en zo min mogelijk met mensen in contact komen. Zo kunnen ze natuurlijk gedrag blijven vertonen **en is de kans minder groot dat ze te dicht bij mensen in de buurt komen**. Er wordt daarom een dringend beroep op de bezoekers van de Utrechtse Heuvelrug gedaan om in geen enkel geval op zoek te gaan naar de welpen, ze niet te benaderen en ze zeker niet te voeren.

Wolvenmeldpunt

Het is belangrijk om waarnemingen van de wolf te **melden aan het Wolvenmeldpunt**, zodat er een zo feitelijk en compleet mogelijk beeld te komt van de aanwezige wolven en hun gedrag.

Van: [redacted]@staatsbosbeheer.nl
Onderwerp: FW: Ter info: Persbericht over incident met wolf

Van: [redacted]@provincie-utrecht.nl>

Verzonden: maandag 8 juli 2024 16:31

Aan: [redacted]@zoogdiervereniging.nl; [redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted]@zoogdiervereniging.nl; info@fbmn.nl; [redacted]@zoogdiervereniging.nl; pers@utrechtslandschap.nl; [redacted]@utrechtslandschap.nl>; [redacted]@utrechtslandschap.nl; [redacted]@natuurmonumenten.nl; [redacted]@natuurmonumenten.nl; [redacted]@utrechtslandschap.nl; [redacted]@houten.nl; [redacted]@Natuurmonumenten.nl; [redacted]@utrechtslandschap.nl; [redacted]@planet.nl; info@fbeurtrecht.nl; [redacted]@fbeurtrecht.nl; [redacted]@rhenen.nl>; [redacted]@wijkbijduurstede.nl; [redacted]@leusden.nl>; [redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted]@natuurmonumenten.nl>
CC: [redacted]@provincie-utrecht.nl>; [redacted]@provincie-utrecht.nl>
[redacted]@provincie-utrecht.nl>; KCC <kcc@provincie-utrecht.nl>; [redacted]@provincie-utrecht.nl>; [redacted]@provincie-utrecht.nl>; [redacted]@woudenberg.nl; [redacted]@woudenberg.nl; [redacted]@woudenberg.nl; [redacted]@Heuvelrug.nl; persvoorlichting@zeist.nl; [redacted]@leusden.nl

Onderwerp: Ter info: Persbericht over incident met wolf

U ontvangt niet vaak e-mail van [redacted]@provincie-utrecht.nl. [Meer informatie over waarom dit belangrijk is](#)

Goedemiddag,

Ter informatie sturen we hierbij het gezamenlijke persbericht van provincie Utrecht, gemeente Leusden, gemeente Zeist, gemeente Utrechtse Heuvelrug en gemeente Woudenberg over het incident met de wolf in Leusden van afgelopen zaterdag.

Het bericht is ook gedeeld via de social media kanalen van de provincie.

Website; [Advies provincie en gemeenten: Wees alert op wolven en houd honden aangelijnd | provincie Utrecht \(provincie-utrecht.nl\)](#).

LinkedIn; [\(1\) Plaatsen | Feed | LinkedIn](#)

X; [Provincie Utrecht op X: 'Provincie en gemeenten doen een dringende oproep aan bezoekers van natuurgebieden in Leusden, Woudenberg en Zeist alert te blijven op de aanwezigheid van de wolf. Verder adviseren zij om honden aangelijnd te houden, ook in hondenlosloopgebieden. Lees meer: https://t.co/m8VIW6r8z4 https://t.co/g4QLk5iWQh' / X](#)

Facebook; [Naar aanleiding van het incident van... - Provincie Utrecht | Facebook](#)

Met vriendelijke groet,

[redacted]
*Communicatieadviseur Fauna en Bossen
Team Natuur en Landbouw*

Werkdagen: maandag, dinsdag, woensdagochtend, donderdag, vrijdagochtend

Provincie Utrecht

Archimedeslaan 6 | Postbus 80300 | 3508 TH Utrecht

+31 6 [redacted] | www.provincie-utrecht.nl

De informatie in dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerde. Is dit bericht niet voor u bedoeld? Dan vragen wij u om de inhoud niet te gebruiken, maar ons te informeren door het bericht te beantwoorden en daarna te verwijderen. Alvast hartelijk bedankt voor uw hulp.

Van: [redacted]@staatsbosbeheer.nl
Onderwerp: FW: stand van zaken wolf Utrecht

Van: [redacted]@staatsbosbeheer.nl > Namens Both, Jelka
Verzonden: maandag 10 juli 2023 17:42
Aan: [redacted]@staatsbosbeheer.nl >
Onderwerp: FW: stand van zaken wolf Utrecht

Ha [redacted], bij afwezigheid van Jelka als bestuurslid van de FBE, stuur ik deze even aan jou door (en ook omdat [redacted] in jouw team zit als wolvencoördinator). Groet [redacted]

Van: Faunabeheereenheid Utrecht <info@fbeutrecht.nl>
Verzonden: maandag 10 juli 2023 17:06
Aan: Bestuur FBE Utrecht <bestuur@fbeutrecht.nl>
CC: [redacted]@fbeutrecht.nl; [redacted]@fbeutrecht.nl; Secretariaat <secretariaat@fbeutrecht.nl>; [redacted]@fbeutrecht.nl
Onderwerp: FW: stand van zaken wolf Utrecht

Geacht bestuur,

Naar aanleiding van een 'ontmoeting' tussen een wolf en een hond in het Utrechtse heeft de provincie Utrecht een aantal activiteiten in gang gezet die volgen uit het Interprovinciaal Wolvenplan.

Zie voor meer informatie onderstaand bericht.

[redacted]

Het eveneens in de laatste bestuursvergadering besproken punt om op verzoek van de provincie na te denken over het oprichten en bemensen van een provinciale wolvencommissie / -platform heb ik na consultatie met andere FBE's/provincies van de hand gewezen. De dynamiek van dit dossier en bijbehorende inspanningen op het vlak van entameren (crisis)overleg en zorgdragen voor passende communicatie (*uiteenlopend van crisiscommunicatie tot communicatie gericht op draagvlak bevordering*) maakt het maken van een realistische tijdsbelasting praktisch onmogelijk. Dit heeft ertoe geleid dat andere provincies ertoe zijn overgegaan om wolvencoördinatoren aan te stellen. Ik heb deze aanbeveling dan ook 1 op 1 doorgeleid naar onze provincie. Om de provincie niet volledig 'teleur te stellen' heb ik wel aangeboden om indien gewenst deze wolvencoördinator bij ons op kantoor in Renswoude te huisvesten en/of zorg te dragen voor de aansturing op hoofdlijnen.

Groet,

Van: [redacted]@provincie-utrecht.nl >
Verzonden: maandag 10 juli 2023 15:29
Aan: Faunabeheereenheid Utrecht <info@fbeutrecht.nl>
CC: [redacted]@provincie-utrecht.nl; [redacted]@provincie-utrecht.nl; [redacted]

Onderwerp: stand van zaken wolf Utrecht

Beste J, toen we elkaar gezamenlijk spraken (12 juni) ivm de noodrasters hebben we het kort even gehad over communicatie.

En ook dat we dat even op de iets langere baan schoven.

Op dat moment was er nog geen sprake van een probleemsituatie maar dat was wel het geval op 29 juni jl..

Op 29 juni was er de situatie waarbij een loslopende hond en een wolf naast elkaar stonden, aan elkaar snuffelden, waarna de hond even uithaalde naar de wolf, en de wolf terug uithaalde naar de hond.

Hierbij was geen sprake van bijten, maar van onderling corrigeren zonder elkaar te verwonden. Omdat er sprake was van een probleemsituatie is de daarbij behorende 1e stap in de escalatieladder (Interprovinciaal Wolvenplan, incl. addendum) in actie gezet. Het publiek wordt geadviseerd (oa dmv bordjes) honden aan de lijn te houden. Daarbij hebben we verschillende andere zaken in gang gezet, conform advies Zoogdiervereniging (stap uit de escalatieladder).

Die informatie staat hieronder beknopt zodat jullie op de hoogte zijn. Deze informatie staat ook op ons stateninformatie systeem want het is de informatie die via een memo naar de cie RGWW is gegaan.

We waren er nog niet eerder aan toe gekomen jullie te informeren gezien de tijd die met alle acties gepaard gingen.

Als er nog vragen over zijn dan horen we dat graag.

Groet,

1. Opstarten actieve monitoring

De actieve monitoring houdt zaken in als: het opstarten van een nieuw (vrijwilligers)netwerk die de monitoring oppakt, camera's aanschaffen, maandelijkse coördinatie, rapportages verzorgen en zenderen. Dit om onder andere vestiging te kunnen vaststellen of uitsluiten. Bij12 verzorgt de administratie en de uitvoering doet de Zoogdiervereniging. Als provincie zorgen we voor de financiering. Het zenderen krijgt, in lijn met het advies van de Zoogdiervereniging, nu prioriteit. Behalve dat de wolf gevolgd kan worden dankzij zenderen is er tegelijk sprake van negatief conditioneren omdat de ermee gepaard gaande verdoving (zodat de zender aangebracht kan worden) een pijnprikkel geeft. Het is waarschijnlijk dat de wolf hierdoor een duidelijke relatie legt tussen hond-mens en gevaar en meer genegen is om afstand te bewaren. Dat is veiliger voor alle partijen.

2. Inzet preventieve maatregelen

Het aanschaffen en beschikbaar stellen van wolven noodrasters. Commerciële veehouders en hobbyhouders kunnen na een aanval van vermoedelijk een wolf kosteloos gebruik maken van een wolvennoodset (afweer raster). Bijvoorbeeld wanneer één of meer stuks vee (landbouwhuisdieren) zijn doodgebeten of gewond geraakt. Een noodraster wordt na drie weken weer opgehaald zodat de dierenhouder de tijd heeft zelf maatregelen te organiseren. We hopen dit in de maand juli rond te krijgen.

3. Opstellen tijdelijke subsidieregeling wolfwerende maatregelen

Nu het erop lijkt dat één of meer wolven zich gaan vestigen, moeten we ook zorgen voor een subsidieregeling wolfwerende maatregelen. We starten de voorbereidingen om te komen tot zo'n subsidieregeling. Hierbij maken wij gebruik van voorbeelden uit andere provincies waar zo'n regeling al van kracht is. Een tijdelijke regeling is (addendum bij IPO wolvenplan) een regeling bedoeld voor de periode waarin er nog geen leefgebied is begrensd. Op het moment dat er ook voor Utrecht sprake is van een begrensd leefgebied komt er een blijvende subsidieregeling.

4. Wolvenvoorlichting

We gaan de communicatie goed vormgeven. We willen dit zo uniform mogelijk doen. In IPO verband zijn daarvoor lijnen uitgezet, gericht op communicatie richting veehouder. Dit geldt ook, zij het in mindere mate, voor publiekscommunicatie. Zie: [Alles over de wolf in Nederland \(bij12.nl\)](#). Op zeer korte termijn zorgen we, in samenspraak met de terreinbeherende organisaties, voor publieksinformatie (hou de hond aan de lijn, niet voeren en luid praten). Omdat er wel sprake moet zijn van een boodschap die overal min of meer gelijk is nemen we voor communicatie de regie.

5. Wijziging opdracht Stichting Valwild

De Interventierichtlijn wordt aangepast zodat deze in de praktijk toepasbaar is voor de situatie in Utrecht. Bijvoorbeeld: Wageningen Environmental Research (WENR) heeft geen mogelijkheid 24/7 veldopname te doen, Stichting Valwild Utrecht mag een dode wolf in zo'n voorkomend geval bewaren in een koelcel en afleveren bij (of laten ophalen) door Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) zodra dit mogelijk is. Hierna wordt de provinciale opdracht aan de Stichting Valwild Utrecht in lijn hiermee geactualiseerd.

6. Ontheffing verstoren van de wolf (negatief conditioneren)

We willen aanvullende handelingen toestaan om een individu die probleemsituaties veroorzaakt te verstoren indien

hiervoor aanleiding is. Wij zullen ons hierbij baseren op de gegevens uit het logboek van het Wolvenmeldpunt (Zoogdiervereniging) en hun advies. Dit betreft een "op de plank ontheffing" die wij pas zullen verlenen als de situatie hierom vraagt.

7. Schade aan landbouwhuisdieren

Los van bovengenoemde punten die we als provincie in gang zetten kan schade aan landbouwhuisdieren gemeld worden bij BIJ12. De schadeafhandeling loopt ook via BIJ12.

De informatie in dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerde. Is dit bericht niet voor u bedoeld? Dan vragen wij u om de inhoud niet te gebruiken, maar ons te informeren door het bericht te beantwoorden en daarna te verwijderen. Alvast hartelijk bedankt voor uw hulp.

Van: SBB Woo
Onderwerp: FW: wolf

Van: SBB Utrechttoost <utrechttoost@staatsbosbeheer.nl>
Verstuurd: maandag, juli 15, 2024 8:33:27 a.m.
Aan: [redacted] <[\[redacted\]@staatsbosbeheer.nl](mailto:[redacted]@staatsbosbeheer.nl)>
Onderwerp: FW: wolf

Kun en wil je op deze mail van [redacted] reageren over de wolf.

Van: [redacted] <[\[redacted\]@gmail.com](mailto:[redacted]@gmail.com)>
Verzonden: donderdag 11 juli 2024 20:26
Aan: SBB Utrechttoost <utrechttoost@staatsbosbeheer.nl>
Onderwerp: wolf

U ontvangt niet vaak e-mail van [redacted] <[\[redacted\]@gmail.com](mailto:[redacted]@gmail.com)>. [Meer informatie over waarom dit belangrijk is](#)

Naar aanleiding van een gebeten hondje op de Utrechtse Heuvelrug, wil ik graag even uw aandacht.

Zelf woon ik in een wolfvrije provincie. NI in Zuid-Holland. Echter ik heb fietsvriendinnen en kennissen op de Veluwe en in de omgeving van Diever in Drenthe. Tot voor kort fietste ik alleen of met vrienden en kennissen door de prachtige natuur. Maar dat is afgelopen. Voorgoed! Waarom? Omdat de wolf er heer en meester is. Mijn vriendinnen vinden het gevaarlijk worden, en mijn kennissen vinden het eng. Dus ik blijf alleen over. Maar ik heb het ook opgegeven. Dus wordt er alleen gefietst in mijn eigen provincie. Daar heerst de rust nog in de schaarse natuurgebieden die de provincie [nog] rijk is, en daar kunnen we tenminste nog ontspannen [!!] fietsen, en hoeven we niet bang te zijn voor een groot roofdier dat onverwachts opduikt, en we hoeven niet meer te schrikken van elk geritsel. Twee jaar geleden fietsten we ook nog ontspannen op de schitterende Heuvelrug, die uw bossen in petto hadden: De enorme rust en de stilte. Daar gingen we om, die prachtige bossen, de mooie heidevelden, en alles wat er te zien was.

Helaas, ook dit behoort tot de verleden tijd, want ook hier begint de opmars van de wolf, nogmaals: Helaas!

En dan hoor ik u zeggen: Och, wat een roodkapjesyndroom! En is dat zo? Bestaat dat wel?

Wist u dat er veel fietsers, wandelaars en ruiter te paard worden gevolgd door wolven, en dat het razendsnel toeneemt? Nee, wij fietsen er niet meer, maar ik hoor deze verhalen **WEL** uit de omgeving van het Drents Friese Wold en van de Veluwe. Wij horen dan van **betrouwbare** bronnen, en we halen het niet wat facebook vermeldt en andere media, want papier is geduldig, zeg ik dan, alles wat op de media verschijnt is niet altijd betrouwbaar.

Ik zal u veel besparen, maar ik wil wel enkele voorbeelden noemen.

Ouders in bovengenoemde gebieden laten hun kinderen niet meer door de bossen naar school fietsen, in sommige gevallen worden kinderen zelfs weggebracht met de auto naar school. In Drenthe komt het voor dat het roofdier door de straten loopt, en dat ouders hun kinderen niet in de achtertuin alleen wil laten spelen. Er leeft **angst** onder de bevolking. Veehouders zijn in de meeste gevallen radeloos, omdat het roofdier weet de wolfwerende hekken te omzeilen. Dus ophokken van dieren, ook als het te heet is. De oorzaak daarvan is: Wolven leren dat van elkaar, te weinig prooien, veel landbouwhuisdieren, in dichte woongebieden. Ouderen die op een scootmobiel niet meer de weg op durven, en zeker de natuurgebieden mijden. Spelende kinderen in de bossen wordt door veel ouders als een

31 van 65

groot risico gezien. Fietsen of wandelen met hond in de donkere uren doet praktisch niemand meer. Recreanten die wegblijven, waardoor de omzet van bedrijven die er mee te maken hebben, terugloopt.

De rest wil ik u besparen, want er is veel meer daarover te vertellen. Het wordt een rechtstreekse **ramp** waar we op af stevenen! Dit speelt nog niet in uw gebied, maar dit gaat er wel komen. Zeker nadat het incident met dat kleine hondje van de dame die rustig op een bankje zat, de angst onder de bevolking gaat toenemen, en ook de polarisatie omtrent de wolf. Uit recente onderzoek blijkt dat bijna de helft van alle Nederlanders de wolf beheerd gaat worden, met afschot.

Dan het advies van de experts, dit wordt steeds meer als achterhaald beschouwt, waarom? Het blijkt simpelweg niet te werken! Onder andere: Kom je een wolf tegen [er wordt nooit gesproken hoe te handelen als je een **roedel** tegen komt...], dan moet je maar in je handen klappen, terug uit lopen, je eigen groot maken, en praat tegen het dier. In de omgeving van Diever geloofd men er niet meer in. Sterker nog, de wolf komt er totaal niet meer van onder de indruk, en deze verhalen beginnen zich ook af te spelen op de Veluwe.

Ik wil u een tip geven. Lees op internet hetgeen [redacted] J beschrijft. Deze deskundige heeft jarenlang de wolf bestudeerd, en grote wildernissen in Noord-Europa en Canada. Hij weet waarover hij het heeft. Hij verteld totaal andere aspecten over de wolf, dan "onze experts". Weet u er wordt heel veel door onze deskundigen gebagatelliseerd over de wolf, en steeds staan ze voor een verrassing wat wolven hier doen en kunnen. Steeds staan ze voor dilemma's. Achterhaalde waarheden. Nogmaals: **Lees de stukken van** [redacted] J Deze man was eerlijk: Er zijn in het verleden echt menselijke dodelijke slachtoffers geweest van wolven, voornamelijk kinderen. En dat deden wolven voornamelijk als er te weinig prooien zijn, zoals in uw gebied, en bij steeds meer wolven worden massaal de kalfjes opgegeten van alle grazers in de natuur, er komt een ongelijke strijd in de natuur, dit kan ik geen biodiversiteit meer noemen, u wel? De prooidieren gaan zich anders gedragen. Het wild neemt af. Alles wordt uitgemoord! Dan gaat de wolf een makkelijker prooi vangen: Boerderijdieren en.....**DE MENS!!**

En hier? Hier wordt steeds beweerd: Het is zeldzaam dat je een wolf tegenkomt, en al helemaal niet een roedel, en het is een schuw dier, en de mens is geen prooi voor hem. Dat het roofdier schuw is blijkt achterhaald te zijn. Waarom komt hij te dicht bij mensen? Weet u hoe dat komt? Hij raakt aan de mens gewend. En dan gaan gevaarlijke situaties ontstaan. Het roodkapjesyndroom, komt op deze manier tot zijn recht!

Schieten zou een optie zijn, maar dat kan niet, dat weet ik ook wel, daar zijn wetten die dat tegen houden, maar er is meer, schieten is geen optie wordt beweerd, o nee? Je moet blijven schieten!! Dat deden onze wijze voorouders ook, laat de wolf leven in gebieden waar hij thuis hoort, dat het dier door woonwijken struint is een teken dat het dier volledig gestrest is hier.

Mensen gaan het recht in eigen handen nemen, als er niks gebeurt. En dit gaat volledig uit de hand lopen.

Neem uw verantwoordelijkheid. Doe wat, ga om de tafel met regeringsleiders, en luister naar uwinwoners.

Met vr. gr. [redacted] J uit Zuid-Holland.

Van: [redacted]@staatsbosbeheer.nl
Onderwerp: FW: Veiligheid kindertrail Austerlitz ivm wolven?

Van: [redacted]@mtb-utrechtseheuvelrug.nl>
Verzonden: donderdag 18 juli 2024 14:31
Aan: 'MTB | Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug' <mtb@NPUH.nl>; [redacted]@gmail.com
CC: [redacted]@mtb-utrechtseheuvelrug.nl; [redacted]@staatsbosbeheer.nl>
Onderwerp: RE: Veiligheid kindertrail Austerlitz ivm wolven?

Hoi [redacted]

Wij kunnen geen advies geven, dat is aan de terreineigenaren.
Bij navraag komt de terreineigenaar met het volgende:

Op dit moment hoeft genoemde MTB-route Austerlitz niet te worden vermeden. De situatie wordt op dit moment constant gemonitord.
Communicatie hierover verloopt via de Provincie Utrecht die in nauw overleg staat met de betreffende terreineigenaren.

Met sportieve groet,
[redacted]

Van: MTB | Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug <mtb@NPUH.nl>
Verzonden: donderdag 18 juli 2024 12:45
Aan: [redacted]@mtb-utrechtseheuvelrug <[redacted]@mtb-utrechtseheuvelrug.nl>
Onderwerp: FW: Veiligheid kindertrail Austerlitz ivm wolven?

Zie onderstaande vraag.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Office medewerker

*Mijn werkdagen zijn: maandagochtend, dinsdag hele dag en donderdagochtend
Voor dringende zaken stuur een whatsapp bericht*

Landgoed Zonheuvel - Het Koetshuis
Amersfoortseweg 98
3941 EP Doorn

M [redacted]
[redacted]@npuh.nl
www.npuh.nl

Van: [redacted]@gmail.com>

Verzonden: dinsdag 16 juli 2024 22:08

Aan: MTB | Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug <mtb@NPUH.nl>

Onderwerp: Veiligheid kindertrail Austerlitz ivm wolven?

Beste [redacted] MTB UHR,

Naar aanleiding van het nieuws over de confrontatie tussen een wolf en een kind vandaag bij den Treek te Leusden (www.rtvutrecht.nl/amp/nieuws/3765138/provincie-mijd-gebied-waar-confrontatie-was-tussen-meisje-en-vermoedelijke-wolf) vroeg ik me af wat jullie advies is rondom de kinderroute Austerlitz. Moet ook deze route door kinderen worden vermeden? Dank alvast voor het antwoord.

Vriendelijke groet,

[redacted]

Van: SBB Woo
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Stand van zaken wolven

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 12 augustus 2024 15:32
Aan: [redacted] <[\[redacted\]@baarn.nl](mailto:[redacted]@baarn.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@dasselaaradvies.nl](mailto:[redacted]@dasselaaradvies.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@rhenen.nl](mailto:[redacted]@rhenen.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@sportvisserijmidwestnederland.nl](mailto:[redacted]@sportvisserijmidwestnederland.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@rudutrecht.nl](mailto:[redacted]@rudutrecht.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@rudutrecht.nl](mailto:[redacted]@rudutrecht.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@utrechtslandschap.nl](mailto:[redacted]@utrechtslandschap.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@schoutenhuisbv.nl](mailto:[redacted]@schoutenhuisbv.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@soest.nl](mailto:[redacted]@soest.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@grondbezit.nl](mailto:[redacted]@grondbezit.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@politie.nl](mailto:[redacted]@politie.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@natuurmonumenten.nl](mailto:[redacted]@natuurmonumenten.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@aafab.nl](mailto:[redacted]@aafab.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@staatsbosbeheer.nl](mailto:[redacted]@staatsbosbeheer.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@provincie-utrecht.nl](mailto:[redacted]@provincie-utrecht.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@rudutrecht.nl](mailto:[redacted]@rudutrecht.nl)>; [redacted] <[\[redacted\]@politie.nl](mailto:[redacted]@politie.nl)>
Onderwerp: FW: Stand van zaken wolven

Beste groene partner,

Enkele mededelingen:

- Uit DNA-onderzoek blijkt dat bij het incident op 31 juli j.l. een wolf betrokken is. Een nader onderzoek moet uitwijzen om welke wolf het gaat.
- Gemeente Leusden heeft het noodbevel voor het afgesloten gebied op Den Treek tot en met 1 september 2024 verlengd. Dit besluit is genomen op advies van de provincie Utrecht en deskundigen van de Zoogdiervereniging met als motivatie:
  - De rustlocatie is in deze fase van de welpengroei nog nodig
  - Tot en met 1 september is nog zomervakantie en kan er sprake zijn van hogere bezoekersaantallen en mogelijk een verhoogde kans op ontmoetingen tussen wolf en mens
  - Na 1 september zijn de welpen ongeveer 4 maanden oud en zullen zij zelfstandiger zijn. Het wolvenpaar zal dan minder beschermend optreden.
- De provincie overweegt om terreineigenaren en -beheerders te adviseren om over te gaan tot aansluitplicht op hun terreinen. Overgaan tot aansluitplicht gebeurt geheel op vrijwillige basis. Na donderdag zullen jullie over het uiteindelijke gebied nader worden geïnformeerd.
- Er wordt gewerkt aan bebording met nadere informatie over de wolf. Op dit moment ligt een concept voor de bebording ter reactie bij de TBO's en terreineigenaren.
- We werken aan een handelingskader voor toezichthouder en boa's om zo tot eenduidige handelwijze te komen voor toezicht en handhaving van een eventueel aansluitverbod. Zodra er een tekst is, leg ik deze jullie ter reactie voor. Mijn verzoek is om deze ook met jullie toezichthouders en boa's door te nemen. Ik hoor jullie reactie zo snel mogelijk.
- De politie heeft een handelingskader voor wolvenincidenten. Zodra ik deze heb, stuur ik het ter informatie door.

De boa's informeer ik zo meteen en gebruik daarvoor de tekst uit deze mail.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Regisseur groene handhaving
Programmamanager Utrechts Samenwerkingsmodel Natuurtoezicht

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 2 augustus 2024 10:09
Aan: [redacted] [@baarn.nl](mailto:baarn.nl)>; [redacted] [@dasselaaradvies.nl](mailto:dasselaaradvies.nl)>;
 [redacted] [@rhenen.nl](mailto:rhenen.nl)>; [redacted] [@sportvisserijmidwestnederland.nl](mailto:sportvisserijmidwestnederland.nl)>;
 [redacted] [@rudutrecht.nl](mailto:rudutrecht.nl)>; [redacted] [@rudutrecht.nl](mailto:rudutrecht.nl)>;
 [redacted] [@utrechtslandschap.nl](mailto:utrechtslandschap.nl)>; [redacted] [@schoutenhuisbv.nl](mailto:schoutenhuisbv.nl)>;
 [redacted] [@soest.nl](mailto:soest.nl)>; [redacted] [@grondbezit.nl](mailto:grondbezit.nl)>;
 [redacted] [@politie.nl](mailto:politie.nl)>; [redacted] [@natuurmonumenten.nl](mailto:natuurmonumenten.nl)>;
 [redacted] [@aafab.nl](mailto:aafab.nl)>; [redacted] [@staatsbosbeheer.nl](mailto:staatsbosbeheer.nl)>; [redacted] [@rudutrecht.nl](mailto:rudutrecht.nl)>;
 [redacted] [@politie.nl](mailto:politie.nl)>
CC: [redacted] [@rudutrecht.nl](mailto:rudutrecht.nl)
Onderwerp: Stand van zaken wolven

Beste groene partner,

Sinds de mail van 19 juli over extra 'wolventoezicht' en de afsluiting van een kerngebied op Den Treek, was het buiten even rustig en overzichtelijk tot het laatste incident in Austerlitz op 31 juli. Binnen de provincie is achter de schermen al die tijd ambtelijk en bestuurlijk zeer frequent overleg en afstemming met deskundigen, medeoverheden (gemeenten, provincies en Rijk), terreineigenaren- en beheerders over de aanpak na de incidenten met wolven.

Het laatste nieuws over de wolven hebben jullie via de media kunnen lezen. Er wordt gekoerst op een vergunningverlening voor het vangen en zenderen van het wolvenpaar en de solitaire reu. De gedachte hierachter is om de bewegingen van de wolven te kunnen monitoren en om de solitaire reu negatief te conditioneren. Als het nodig is wordt overgegaan op afschot. Om snel te kunnen handelen wordt daarom gewerkt aan een vergunningaanvraag voor afschot van het wolvenpaar en de reu.

Wat toezicht en handhaving betreft is het verzoek aan allen:

- Spreek nadrukkelijk hondenbezitters aan om hun honden aan te lijnen, ook in losloopgebieden en met name de losloopgebieden rondom Den Treek.
- Het wolvenpaar en de welpen bevinden zich op het defensieterrein Leuserheide. 's Nachts jaagt het wolvenpaar op Den Treek. De solitaire reu vermijdt het gebied van het wolvenpaar en beweegt zich buiten hun gebied om. Wel doorkruist de solitaire reu op enkele plekken het gebied van het wolvenpaar. Typisch aan de solitaire reu is dat hij in hondenlosloopgebieden contact zoekt met honden.

Het is mijn bedoeling om met regelmaat over relevante ontwikkelingen over de wolf te berichten. Ik hoor graag of de informatie voldoende is.

De groene boa's zal ik zo ook per mail informeren en gebruik daarvoor de tekst van dit bericht.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Regisseur groene handhaving
 Programmamanager Utrechts Samenwerkingsmodel Natuurtoezicht

PROVINCIE :: UTRECHT

Archimedeslaan 6 | Postbus 80300 | 3508 TH Utrecht|

[@provincie-utrecht.nl](mailto:provincie-utrecht.nl) | 06-[123456789](tel:06-123456789)

Ik werk niet op vrijdag

Van: provincie-utrecht.nl

Verzonden: vrijdag 19 juli 2024 08:23

Aan: baarn.nl; dasselaaradvies.nl; rhenen.nl; sportvisserijmidwestnederland.nl; rudutrecht.nl; utrechtslandschap.nl; schoutenhuisbv.nl; soest.nl; grondbezit.nl; politie.nl; natuurmonumenten.nl; aafab.nl; staatsbosbeheer.nl; rudutrecht.nl; politie.nl

Onderwerp: RE: Extra 'wolventoezicht' + afsluiting kerngebied landgoed Den Treek

Dag iedereen,

In aanvulling op het bericht van gisteren aandacht voor de afsluiting van een kerngebied van landgoed Den Treek voor recreanten en bezoekers per direct tot 15 augustus. De boa's zijn vanmorgen geïnformeerd.

provincie-utrecht.nl heeft de boa's gevraagd het extra toezicht voor nu nog zelf te registreren totdat de RUD komt met een mogelijkheid tot uniforme registratie.

Bijgevoegd is ter informatie het protocol aangereden hier toegevoegd.

Met vriendelijke groet,

Regisseur groene handhaving
Programmamanager Utrechts Samenwerkingsmodel Natuurtoezicht

PROVINCIE :: UTRECHT

Archimedeslaan 6 | Postbus 80300 | 3508 TH Utrecht|

[@provincie-utrecht.nl](mailto:provincie-utrecht.nl) | 06-[123456789](tel:06-123456789)

Ik werk niet op vrijdag

Van: provincie-utrecht.nl

Verzonden: woensdag 17 juli 2024 12:14

Aan: baarn.nl; dasselaaradvies.nl; rhenen.nl; sportvisserijmidwestnederland.nl; rudutrecht.nl; utrechtslandschap.nl; schoutenhuisbv.nl; soest.nl; grondbezit.nl; politie.nl; natuurmonumenten.nl; aafab.nl; staatsbosbeheer.nl; provincie-utrecht.nl; rudutrecht.nl; politie.nl

Onderwerp: FW: Extra 'wolventoezicht'

Beste groene partner, ter info

Via [redacted] ontvangen de groene boa's vandaag onderstaand bericht. Vorige week heb ik in het Ruitenbergoverleg toelichting gegeven op het verzoek van de provincie om extra toezicht mbt de wolf.

"Aanleiding

Incidenten met een wolf:

- In het weekend van 6-7 juli heeft een incident met een wolf plaatsgevonden waarbij een hond is gegrepen (en verdwenen). De aanwezigheid van welpen speelde hierbij een rol. Op 6 juli zijn foto's van de welpen gemaakt. De provincie heeft daarop met partijen (overheden en tbo's) gesproken over extra toezicht. Uit de gesprekken komt naar voren dat partijen bereid zijn om extra toezicht te houden.
- Op 16 juli was er een confrontatie tussen een kind en wolf op landgoed Den Treek. De provincie Utrecht adviseert om het natuurgebied bij Leusden voorlopig te mijden. Momenteel is er overleg binnen gemeente Leusden om eventuele afsluiting van een gebied te bespreken. Zodra dit het geval wordt, zal de gemeente hierover communiceren.

Aandachtsgebieden

- Uitloopgebied van de Treeker wissel (ecoduct). Het gebied ten oosten van de Doornseweg, ten zuiden van de Oude Utrechtseweg. De parkeerplaatsen ten zuiden van het ecoduct wordt door velen gebruikt om het gebied in te gaan.
- Stilte-/rustgebieden
- SBB en Utrechts Landschap houden extra toezicht op de gronden van beide organisaties rondom de Leusderheide, ten zuiden van de snelweg

Het gebied binnen Den Treek: <https://maps.app.goo.gl/RsQuKrN5C2R3AwwFA>

Aandachtspunten toezicht

- Bezoekers adviseren om het natuurgebied bij Leusden voorlopig te mijden
- Betreden stilte-/rustgebieden
- Aanwezig zijn binnen openstellingstijden
- Voeren van wilde dieren
- Aanwezigheid van honden is momenteel risicovol, dus daar bezitters extra op wijzen
- Erop wijzen dat honden een aantrekkende werking op wolven in het algemeen hebben
- Aanlijnadvis in losloopgebieden en aanlijnplicht in de gebieden waar dat geldt
- Mensen (met en zonder honden) erop wijzen dat ze weg moeten als ze welpen zien.
  - Met honden omdat het gevaarlijk kan zijn
  - Zonder honden om de welpen niet te laten wennen aan de aanwezigheid van mensen
- Alert zijn dat fotografen die op de welpen afkomen geen voedsel plaatsen om de wolven te lokken

Registratie extra toezicht

Met het oog op de Wet open overheid (vroeger WOB) vragen wij om het extra toezicht te registreren. [redacted] en [redacted] komen hier met een praktische oplossing."

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Regisseur groene handhaving
Programmamanager Utrechts Samenwerkingsmodel Natuurtoezicht

PROVINCIE UTRECHT

Archimedeslaan 6 | Postbus 80300 | 3508 TH Utrecht |

[redacted] [@provincie-utrecht.nl](mailto:[redacted]@provincie-utrecht.nl) | 06-[redacted]

Ik werk niet op vrijdag [redacted]

De informatie in dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerde. Is dit bericht niet voor u bedoeld? Dan vragen wij u om de inhoud niet te gebruiken, maar ons te informeren door het bericht te beantwoorden en daarna te verwijderen. Alvast hartelijk bedankt voor uw hulp.

Van: [redacted]@staatsbosbeheer.nl
Onderwerp: FW: Situatie aangaande de aanwezigheid van wolven op de Utrechtse Heuvelrug
Bijlagen: Bijlage 3. Brief aan Staatssecretaris dd 17 juli 2024.pdf; Bijlage 2. Beantwoording schriftelijke vragen ex. art. 51 betreffende is er sprake van de eerste Utrechtse probleemwolf dd 10 juli 2024.pdf; Bijlage 1. Beantwoording schriftelijke vragen ex. art. 47 betreffende verdoven en zenderen wolf dd 10 oktober 2023.pdf; 240725 memo PS - Situatie aangaande de aanwezigheid van wolven op de Utrechtse Heuvelrug.pdf

Van: Sterk, Mirjam [redacted]@provincie-utrecht.nl>
Verzonden: donderdag 25 juli 2024 11:02
Aan: Sterk, Mirjam [redacted]@provincie-utrecht.nl>
Onderwerp: Situatie aangaande de aanwezigheid van wolven op de Utrechtse Heuvelrug

U ontvangt niet vaak e-mail van [redacted]@provincie-utrecht.nl. [Meer informatie over waarom dit belangrijk is](#)

Geachte dames, heren,

Op verzoek van gedeputeerde Mirjam Sterk ontvangt u, ter informatie, het memo zoals dit vandaag verstuurd is aan Provinciale Staten van de Provincie Utrecht.
Kortheidshalve verwijst ik u naar de inhoud van dit memo.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
gedeputeerde Transitie Landelijk Gebied, Natuur & Landbouw, Groen Groeit Mee, Europa

Provincie Utrecht | Postbus 80300 | 3508 TH Utrecht
Bezoekadres: Archimedeslaan 6, 3584 BA, Utrecht
Telefoon: [redacted]

www.provincie-utrecht.nl

De informatie in dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerde. Is dit bericht niet voor u bedoeld? Dan vragen wij u om de inhoud niet te gebruiken, maar ons te informeren door het bericht te beantwoorden en daarna te verwijderen. Alvast hartelijk bedankt voor uw hulp.

Van: SBB Woo
Onderwerp: FW: afspraken overleg wolven Utrechtse Heuvelrug vanmiddag

Van: [redacted] <[redacted]@Natuurmonumenten.nl>

Verzonden: maandag 5 augustus 2024 17:59

Aan: [redacted] <[redacted]@natuurmonumenten.nl>; [redacted] <[redacted]@natuurmonumenten.nl>; [redacted] <[redacted]@natuurmonumenten.nl>; [redacted] <[redacted]@natuurmonumenten.nl>

CC: [redacted] <[redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted] <[redacted]@utrechtslandschap.nl>; [redacted] <[redacted]@Natuurmonumenten.nl>; [redacted] <[redacted]@natuurmonumenten.nl>; [redacted] <[redacted]@natuurmonumenten.nl>; [redacted] <[redacted]@utrechtslandschap.nl>; [redacted] <[redacted]@natuurmonumenten.nl>; [redacted] <[redacted]@utrechtslandschap.nl>;

Both, Jelka <[redacted]@staatsbosbeheer.nl>; [redacted] <[redacted]@natuurmonumenten.nl>; [redacted] <[redacted]@natuurmonumenten.nl>

Onderwerp: afspraken overleg wolven Utrechtse Heuvelrug vanmiddag

Beste Collega's

Vanmiddag was er bestuurlijk overleg over de situatie met de wolf op de Utrechtse Heuvelrug naar aanleiding van enkele incidenten – bij jullie bekend.

Op dit moment wacht de provincie nog op de uitkomst van het DNA onderzoek dat moet uitwijzen of het bij het incident met het meisje bij Austerlitz om dezelfde wolf gaat als laatst op landgoed Den Treek. Wel staat al vast dat het inderdaad om een wolf gaat. De provincie heeft de aanvraag voor vergunningen om deze wolf te zenderen, dan wel te verjagen (paintball) dan wel te doden (e.e.a. dus afhankelijk van de exacte toedracht) in gang gezet.

Er is vanmiddag afgesproken dat we (voorlopig?) af willen van hondenlosloopgebieden op de Utrechtse Heuvelrug. De provincie gaat – in overleg met [redacted] van SBB – een waarschuwingsbord ontwikkelen met daarop een tekst in de trant van “wolvenleefgebied – hond aan de lijn”. Deze borden kunnen dan door terreineigenaren worden geplaatst bij de ingangen van de natuurgebieden binnen de grenzen van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug – gewoon op dezelfde paal als die waarop de standaard toegangsborden zijn bevestigd. Ik heb toegezegd dat we daaraan mee zullen werken; mogelijk zijn ze volgende week al gereed. Bij ons gaat het dan dus om de Kaapse Bossen. Daarnaast gaat Staatsbosbeheer de tekst op hun standaard toegangsborden (A-borden heten die geloof ik?) vanaf volgende week op plekken waar nu nog staat vermeld dat honden los mogen lopen wijzigen op basis van de nieuwe situatie – overal honden aan de lijn. Misschien moeten wij daar ook even naar kijken bij Helenaheugel, maar dat laat ik aan jullie over. Verder hebben we als TBO's aan de provincie gevraagd in dit verband extra toezicht te faciliteren.

Deze afspraken zijn genomen uit voorzorg; we hebben als terreineigenaar een zorgplicht voor onze bezoekers – al is op dit moment nog onduidelijk tot hoever die strekt als het gaat om de wolf.

Ook nog even een mogelijk misverstand uit de weg ruimen: bij het meest recente incident bij Austerlitz was er een loslopende hond aanwezig in het gezelschap dat werd geconfronteerd met een wolf; deze wolf heeft die loslopende hond echter niet benaderd – er is geen contact geweest tussen hond en wolf; wel met het meisje en dat is gelukkig goed afgelopen.

Voor eventuele vragen weten jullie me te vinden...

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Provinciaal Ambassadeur Gelderland en Utrecht
Postbus 2166
3800 CD Amersfoort

Secretariaat: [redacted]

www.natuurmonumenten.nl

WENS DE NATUUR BETERSCHA

En roep de politiek op om de natuur
beter te beschermen.

Natuurmonumenten

Issueteam Wolf op de Utrechtse Heuvelrug PE Utrecht

07082024

I Algemeen

1.1 Aanleiding

De wolf heeft zich op de Utrechtse Heuvelrug gevestigd. Het betreft in ieder geval een wolvenroedel (ouderpaar met jongen) en minimaal een solitaire mannetjes wolf. Er zijn een aantal confrontaties geweest tussen wolf en mens/kinderen en tussen wolf en hond. Onder andere in Den Treek in Leusden in eigendom van een particuliere eigenaar, verbonden aan Utrechts Particulier Grondbezit. Dit heeft geleid tot het afsluiten van het deel waar de wolf met welpen zich begeeft voor publiek. Daarnaast is er ook een recent incident geweest in onze boswachterij Austerlitz. Hier (en voor alle bossen op de Utrechtse Heuvelrug geldt vooralsnog het advies om niet met kinderen het bos in te gaan en honden aangelijnd te houden. Onverlet doen dagelijks de verhalen en opinies in de media de ronde.

De provincie Utrecht heeft -na overleg met de gemeenten, terreinbeheerders en wolvenexperts- besloten dat het honden los beleid in alle terreinen op de Utrechtse Heuvelrug tot nader order wordt opgeheven. Dit betekent dat er alleen honden welkom zijn mits kort aangelijnd. Opgemerkt moet worden dat de particuliere eigenaren daar wisselend in staan, de gemeenten en terreinbeheerders (SBB/UL/NM) zullen echter dit beleid volgen. Daarnaast blijft het advies van kracht om behoedzaam de natuur in te gaan met het oog op een confrontatie met de wolf.

Daarnaast speelt nu dat ondernemers op de Utrechtse Heuvelrug merken dat er aanzienlijk minder bezoekers komen. Zij zien graag een vergoeding van inkomstenderving tegemoet van de provincie. Hieromtrent beraadt de provincie nog met het ministerie. Ook heeft de provincie de vergunningen voor zenderen, paintbal (om wolf te verjagen) en in voorbereiding afschot van de wolf.

Wolf voortaan in gaten gehouden

door John Maes

UTRECHT • De definitieve intrede van de wolf in de provincie Utrecht gaat niet zonder ambtelijk beleid. Om de wegen van de 'Canis lupus' in goede banen te leiden, wordt een heel Wolvenplan uitgerold. De wolven gaan er zelf ook iets van merken: die worden gezenderd.

Anoniem rondstruinen over de Utrechtse Heuvelrug is er voor de grijze wolf daarna niet meer bij. Een bijkomend voordeel is dat een gewaarschuwde wolf voortaan tot twee telt, omdat het aanbrengen van een zender ondanks een verdoving gepaard gaat met een pijnprikkel, aldus CDA-gedeputeerde Mirjam Sterk (Natuur). De term die daarvoor gebruikt wordt is 'negatief conditioneren'. „Het is waarschijnlijk dat de wolf hierdoor een duidelijke relatie legt tussen hond-mens en gevaar en meer geneigd is om afstand te bewaren. Dat is veiliger voor alle partijen.”

De provincie handelt overigens op basis van advies van de Zoogdiervereniging. Een nieuw (vrijwilligers) netwerk gaat de wolf proberen te tracken: camera's aanschaffen, maandelijkse coördinatie, rapportages verzorgen en het zenderen

zelf. Want de ontwikkelingen gaan snel. Op de zogenoemde Wolvenkaart, op de website van de Zoogdiervereniging, was de jonge wolf die zich in juni bij Ameron-

hond en een wolf naast elkaar en snuffelden aan elkaar, 'waarna de hond even uithaalde naar de wolf, en de wolf terug uithaalde naar de hond'.

Wanneer een wolf zich vergrijpt aan een schaap of ander vee, kunnen commerciële veehouders en hobbyhouders na een aanval kosteloos tijdelijk gebruik maken van een 'wolvennoodset', een raster. Nog deze maand moet dat middel beschikbaar komen, is het streven. Daarnaast komt er een 'subsidieregeling wolfwerende maatregelen'. Voor het publiek en met name voor baasjes van honden volgt een voorlichtingscampagne. Het advies is de hond aan de lijn te laten, wolven

Het Utrechts Landschap heeft maatregelen genomen op landgoed Heidestein tussen Zeist en Driebergen tegen de wolf, nadat meerdere schapen waren doodgebeten. FOTO MENNO BAUSCH

niet te voeren en luid te praten. De gemeente Utrechtse Heuvelrug plaatste zondag de antwoorden op 'vijf veel gestelde vragen' op haar website.

Vraag nummer 1, die blijkbaar het meest leeft, is: 'Kan ik met kinderen de natuur in?' Het antwoord daarop is bevestigend. In principe geldt dat een wolf alleen mensen aanvalt als hij in het nauw gedreven wordt of wordt aangevallen. Vijftig tot honderd meter afstand houden is het devies.

Raster voor beschermen vee

gen meldde maandag nog niet ingetekend. Mogelijk zijn het er ook meer. In ieder geval wordt vrijwel dagelijks een wolf gespot.

Sterk vermeldt in een memo een eerste 'probleemsituatie' tussen wolf en hond. Daarbij, zo blijkt uit navraag bij haar woordvoerder, stonden een loslopende

Van: [redacted]
 Verzonden: maandag 8 juli 2024 08:05
 Aan: [redacted]@staatsbosbeheer.nl
 Onderwerp: Koekoek 8-7-2024

	<p>Nieuws</p> <p>Bij Leusden is een hond gegrepen door (vermoedelijk) een wolf. Een scenario waar al sinds de terugkeer van de wolf mee rekening wordt gehouden. 'Beheerder [redacted] van Den Treek bevestigt desgevraagd dat er inderdaad een wolf met vijf jongen over De Treek loopt. Het landgoed heeft inmiddels bij de provincie Utrecht ontheffing aangevraagd om de dieren te mogen schieten.' AD.</p> <p>Waar de bruine kiekendief het nog best redelijk doet en de grauwe kiekendief ook effectief wordt beschermd, vooral op de Groningse akkers, dreigt voor de blauwe kiekendief binnenkort het doek te vallen. Er zijn nog maar drie broedpaartjes blauwe kiekendieven in ons land: 1 op Texel en 2 op Terschelling. [redacted] ging mee met het zenderonderzoek en legde uit wat wij als terreinbeheerder doen, Vroege Vogels radio maakte een reportage.</p> <p>Er zijn vaten en afval gedumpt op parkeerplaatsen in Barendrecht.</p>
	<p>Bos</p> <p>Het was extreem nat de afgelopen twaalf maanden. Ook nu het zomer is, blijft het veel regenen. In het bos zijn de gevolgen daarvan langzaam te zien: boombladeren in plassen kleuren bruin. Uiteindelijk kunnen de bomen doodgaan. [redacted] legt uit aan nu.nl</p>
	<p>Terreinbeheer en Biodiversiteit</p> <p>Door klimaatverandering en de bijbehorende wateruitdagingen werkt Wetterskip Fryslân aan een nieuwe waterstrategie om meer water op te slaan. Maar de zoektocht naar gebieden voor tijdelijke wateropslag wordt steeds lastiger. Het oog is gevallen op polder de Dulf. Er is weerstand tegen, van lokale natuurliefhebbers en de Vogelbescherming. [redacted] aan het woord. Leeuwarder Courant.</p> <p>Het is twijfelachtig of er vanaf 1 september nog gejaagd mag worden in Overijssel. De Faunabeheereenheid Overijssel heeft uitstel gevraagd voor het wettelijke verplichte Faunabeheerplan, maar dat is door de provincie geweigerd. Volgens [redacted] vergt vooral het deelplan voor de bestrijding van ganzenoverlast nog discussie. TC/Tubantia.</p> <p>Het is nu de tijd om de Texelse zandbij te zien, meldt [redacted] in zijn lokale column.</p>
	<p>Beleven en recreatie</p> <p>PiXlife Nature Xperience moet het imago van het bezoekerscentrum aan de Grevelingen redden. PZC.</p> <p>Vijf Waddeneilanden met allemaal hun eigen gezicht: waar moet je zijn en wat kosten de basics? De Telegraaf maakte een uitgebreide (prijs)vergelijking.</p> <p>Nieuw in het Kotterbos bij Almere: een escaperoom midden in de natuur. Dat is Escape Route Nieuw Land. Omroep Flevoland.</p>
	<p>Groene Grondstoffen</p> <p>Ondernemer [redacted] stapte over van sieraden naar de duurzame houtbouw. Onder de naam The Urban Woods werd in Delft gestart met de bouw van een appartementencomplex van tien houten woonlagen waarin onder meer afvalhout is</p>

verwerkt. Het is voor het eerst dat Cross Laminated Timber (CLT), kruislings verlijmd hout van sloophout en afgedankte pallets wordt toegepast in een functioneel bouwwerk. Deze mijlpaal in de CO2-problematiek is het resultaat van een ketenbrede Nederlandse samenwerking, waarbij onder andere Staatsbosbeheer, onderzoeksinstantie TNO en de provincie Zuid-Holland participeren. [RTV Noord](#) en [RTV West](#).

Overig

Dieselauto's van de gemeente Vlieland zijn voortaan aangewezen op synthetische olie. Sinds kort heeft het enige pompstation op het eiland het aanbod van gewone diesel vervangen door HVO100. [Leeuwarder Courant](#).

Met vriendelijke groet,

Staatsbosbeheer

Afdeling Strategie & Communicatie

T 06 –

Afwezig op woensdagen

Smallepad 5 | 3811 MG Amersfoort

Postbus2 | 3800 AA Amersfoort

**125 jaar
Staatsbosbeheer**

**Luister, kijk en beleef
jaarvanhetbos.nl**

Van: [REDACTED] N
 Verzonden: dinsdag 9 juli 2024 06:58
 Aan: [REDACTED] N @staatsbosbeheer.nl>
 Onderwerp: Koekoek 9-7-2024

	<p>Nieuws</p> <p>[REDACTED] J was afgelopen zondag te horen op Vroege Vogels radio over de bijzondere Dinkelflora (op 12.35 minuten).</p> <p>Naar aanleiding van het incident tussen wolf en hond stuurde de Provincie Utrecht gisteren een persbericht uit. Het advies is om honden aangelijnd te houden en dat recreanten alert zijn op de aanwezigheid van de wolf.</p> <p>Wat kun je het beste doen als je een wolf tegenkomt? Het antwoord op die vraag vindt je in nieuwe flyers, die de provincie Drenthe verspreidt in de natuurgebieden. De regels en adviezen in de flyer zijn samengesteld met hulp van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Het Drentse Landschap. Belangrijkste advies? Houd zoveel mogelijk afstand en ren niet weg, maar maak jezelf groot en probeer als het nodig is het roofdier af te schrikken door herrie te maken. Dagblad van het Noorden. Deze informatie staat ook op onze site.</p>
	<p>Terreinbeheer en Biodiversiteit</p> <p>[REDACTED] J van De Volkskrant nam in Zuid-Limburg een kijkje bij de graften. Die voorkwamen modderstromen bij regen en ze beschermden de dorpen in de dalen.</p> <p>De Telegraaf sprak de jongste herder van Nederland. De 17-jarige [REDACTED] J was al vanaf jongs ieder vrij uurtje te vinden tussen de schapen op de Sallandse Heuvelrug. Sinds afgelopen woensdag is hij gediplomeerd schaapherder.</p>

Met vriendelijke groet,

Staatsbosbeheer
 Afdeling Strategie & Communicatie
 T 06 – [REDACTED] J

Afwezig op woensdagen

Smallepad 5 | 3811 MG Amersfoort
 Postbus2 | 3800 AA Amersfoort

125 jaar
 Staatsbosbeheer

Luister, kijk en beleef
jaarvanhetbos.nl

Van: [REDACTED]
 Verzonden: maandag 15 juli 2024 08:10
 Aan: [REDACTED]@staatsbosbeheer.nl
 Onderwerp: Koekoek 15-7-2024

	<p>Nieuws</p> <p>Vrijdagmorgen eisten Drentse paardenhouders in een kort geding bij de rechtbank in Assen dat we een kudde exmoorpony's verwijderen van het Aekingerzand. RTV Drenthe, Hart van Nederland en Dagblad van het Noorden.</p> <p>Veel Limburgers herinneren het zich als de dag van gisteren: de overstroming van de Geul in 2021. Limburg probeert zich daarna beter te wapenen tegen het wassende water. Maar gaat dat snel genoeg? Nieuwsuur.</p> <p>Het lukt omgevingsdiensten niet om voldoende milieucontroles uit te voeren, vooral door te weinig deskundig personeel. Daarmee voldoet een aantal omgevingsdiensten niet aan de opdracht die zij van gemeenten en provincies krijgen. Dat blijkt uit een analyse van jaarstukken van 29 omgevingsdiensten door de regionale omroepen en de NOS.</p> <p>De wolf die afgelopen weekend een hond aanviel in Leusden is geen probleemwolf. Dat zegt de provincie Utrecht in antwoord op schriftelijke vragen van de Utrechtse Statenfracties van de BBB en VVD. RTV Utrecht.</p> <p>In de duinen bij Petten menen bezoekers twee wolven te hebben gezien. Dat geeft onrust in de streek. Noord-Hollands Dagblad zocht het gisteren toch maar even uit.</p> <p>Het aantal wandelaars en bosliefhebbers dat door een teek wordt gebeten, zal deze weken sterk stijgen. Onderzoekers van het RIVM en de Wageningen Universiteit verwachten dat de jaarlijkse piek in aantocht is. Volkskrant.</p> <p>De doorgaande wegen in de stiltegebieden bij Eys en Schweiberg blijven open voor gemotoriseerd verkeer. De gemeente Gulpen-Witterm had vorig jaar besloten om de stiltegebieden, die door de provincie zijn aangewezen om de leefbaarheid te vergroten, bij wijze van proef voor drie maanden af te sluiten voor doorgaand verkeer. De Limburger.</p>
	<p>Bos</p> <p>Wat ooit werd aangelegd uit pure noodzaak om Emmen te sparen, is in twee eeuwen uitgegroeid tot een oase van rust midden in de stad. De Emmerdennen bij Emmen bestaat op de kop af tweehonderd jaar. "Een bijzondere mijlpaal, want hiermee is dit een van de oudste bossen van Drenthe." [REDACTED] bij RTV Drenthe.</p> <p>Wie door het bos loopt, ziet dat menig boom al een goudoranje kleur heeft en zelfs de bladeren laat vallen. Het zijn herfstachtige tafereelen, en dat terwijl de zomer nog maar net is begonnen. [REDACTED] legt aan Omrop Fryslân uit hoe dit komt.</p> <p>Vorige week is de Van Boom tot Bos-wandeling in het Diemberbos geopend.</p>
	<p>Terreinbeheer en Biodiversiteit</p> <p>Een halve eeuw nadat hij verscheen, dreigt de blauwe kiekendief uit ons land te verdwijnen als broedvogel. Te veel jonge vogels overleven hun eerste winter niet. Vorige week op Vroege Vogels radio, nu in Trouw aandacht.</p> <p>Op Nature Today een artikel over onderzoek van EIS naar het effect van honingbijen op de wilde bij.</p>
	<p>Beleven en recreatie</p>

We hebben met betonblokken op de openbare boothelling in Vinkeveen geblokkeerd vanwege gevaarlijke situaties. Er zijn mensen boos over maar er zijn ook mensen blij mee. [RTV Utrecht](#).

De zandsculpturenroute in [het Kuinderbos](#) heeft dit jaar als thema 125 jaar. In de beelden worden beschermen, beleven en benutten uitgebeeld.

Er is een nieuwe passantensteiger in [het Hollandse Hout](#) in Lelystad geopend. Nu is het mogelijk voor recreanten om 'uit te stappen' bij de Lage Dwarsvaart. Ook op het [boswachtersblog](#).

[De Telegraaf](#) ging varen in Nationaal Park De Biesbosch.

Met vriendelijke groet,

Staatsbosbeheer

Afdeling Strategie & Communicatie

T 06 –

Afwezig op woensdagen

Smallepad 5 | 3811 MG Amersfoort
Postbus2 | 3800 AA Amersfoort

125 jaar
Staatsbosbeheer

Luister, kijk en beleef
jaarvanhetbos.nl

Van: [REDACTED]
 Verzonden: woensdag 17 juli 2024 07:43
 Aan: [REDACTED] @staatsbosbeheer.nl>
 Onderwerp: koekoek 17-7-2024

Nieuws

Nadat dinsdagochtend [een meisje gewond](#) is geraakt tijdens een confrontatie met - vermoedelijk - een wolf, roept de provincie Utrecht mensen op om natuurgebied De Treek voorlopig te mijden. De verwonding werd niet veroorzaakt door de wolf, maar is mogelijk een gevolg van de schrikreactie, zo benadrukt de politie bij de [NOS](#). Op de [website](#) van de provincie volgde een officiële reactie.

De [provincie Drenthe](#) deelt flyers uit met instructies voor mensen die een wolf tegenkomen.

Op de Sallandse Heuvelrug vreet het heidehaantje de complete heide weg. [REDACTED] regeert kort in de Stentor.

De stikstofminister die lijnrecht tegenover BBB en PVV stond, zit nu in een coalitie met deze partijen. Dagblad van het Noorden sprak met een wat ongemakkelijke [REDACTED]. Ze blikte terug op een roerige tijd.

[REDACTED] was deze ochtend als Vroege Vogel te gast in het radioprogramma [De Ontbijttafel](#) van NHNieuws. In het eerste uur, vanaf 6:41

Terreinbeheer en Biodiversiteit

De status van de [grauwe klauwier](#) kan bijgesteld. In elk geval in Twente en de Achterhoek. Zo zeldzaam is het dier niet meer.

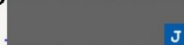
De provincie Friesland gaat de regels voor de jacht op de [grauwe gans](#) versoepelen. Of dat door de rechterlijke beugel kan, wachten ze wel af.

De deur voor de [zeehondenjacht](#) staat op een Europese kier. Dat leidt tot veel onbegrip. Ook in Pieterburen. Vooral het argument dat jachtquota niet optimaal benut kunnen worden omdat de zeehond feitelijk een concurrent van de vissers is. De vraag is: wie veroorzaakt nu eigenlijk de overbevissing?

De [wasbeer](#) vestigt zich in Nederland. En dat is niet per se goed nieuws. Legt ook [REDACTED] uit in Trouw.

[Wildbeheer](#) kost de provincie Utrecht elke vijf jaar 38 miljoen euro. Dat zit 'm hoofdzakelijk in schadevergoedingen aan boeren.

Oud-Staatsbosbeheerder en schaaapsherder [REDACTED] trekt veel bekijks in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Als ze voor elke foto een euro had gekregen, was ze schatrijk geweest. Toch zijn er ook zorgen. Over het welzijn van haar dieren bijvoorbeeld, vertelt ze in het [Noordhollands Dagblad](#).

Een groot verhaal in de Correspondent met roofvogelkundige en schrijver over zijn afkeer van natuurdoeltypes, beheerders, beleidmakers en herstelplannen.

Beleven en recreatie

Gisteren ook al in de koekoek: de fittie tussen uitbater, verhuurder en Staatsbosbeheer rond ['t Nije Hemelriek](#). Nu duikt ook Dagblad van het Noorden er nog eens op.

Natuurorganisaties in Noord-Holland verzetten zich openlijk tegen de plannen om meer te [bouwen in het groen](#). De sluipende verstening van 32 beschermde natuurgebieden wordt bevochten met het indienen van zienswijzen.

Vorige week testte het Dagblad van het Noorden een nieuwe wandelroute in het [Westerkwartier](#).

Van: [REDACTED]
 Verzonden: donderdag 18 juli 2024 07:38
 Aan: [REDACTED]@staatsbosbeheer.nl
 Onderwerp: Koekoek 18-7-2024

	<p>Nieuws</p> <p>Het meisje dat dinsdagochtend gewond raakte in natuurgebied Den Treek in Leusden is tóch gebeten door een wolf: 'Het was een zeer korte beet in de zij van het meisje. Het fysieke letsel beperkt zich tot lichte verwondingen.' Voorpaginanieuws in veel regionale kranten waaronder De Gelderlander.</p> <p>Is er plek voor een wolf in een natuurgebied waar ook mensen recreëren? Die vraag leeft in Leusden, schrijft De Volkskrant. En bij de NOS zegt de rentmeester van het gebied dat je dit incident kon zien aankomen. 'Ze volgen wandelaars, ze volgen fietsers, ze volgen paarden, die in paniek raken en op hol slaan.'</p> <p>Een heel ander geluid in Trouw. Wolfenexpert [REDACTED]: 'De wolf bungelt onderaan het lijstje gevaarlijke dingen in ons land. De hond van de buren, een teek in het bos of een recreant op een paard zijn een stuk gevaarlijker voor een mens.' De Stelling van de Dag in De Telegraaf luidt: Wolf weren uit Nederland. Reageren kan tot vanmiddag 15u30.</p> <p>Een Vlaamse natuurorganisatie liet onderzoek doen naar de opbrengsten van investeringen in natuur. De conclusie: iedere euro die natuurherstel kost levert acht euro op. Het gaat zowel om vermeden kosten als om werkelijke opbrengsten. Op gebiedsontwikkeling.nu.</p>
	<p>Klimaat</p> <p>Bossen blijken nog altijd een krachtig wapen in de strijd tegen klimaatverandering. Nieuw onderzoek laat zien dat bossen wereldwijd in de afgelopen 30 jaar consequent CO2 hebben opgenomen: meer dan een derde van de uitstoot door verbranding van fossiele brandstoffen tussen 1990 en 2019. Op inhetnieuws.nl. of via WUR.nl.</p>
	<p>Beleven en recreatie</p> <p>Een inkijkje in het werk van [REDACTED] - boswachter in Midden-Delfland, Buytenhout en Zuidpolder – in het AD.</p>

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
 Senior Communicatieadviseur

Van: [REDACTED]
 Verzonden: vrijdag 19 juli 2024 08:28
 Aan: [REDACTED]@staatsbosbeheer.nl
 Onderwerp: Koekoek editie x

	<p>Nieuws</p> <p>Ook vandaag weer veel wolvennieuws. Een groot deel van een landgoed in Leusden wordt afgesloten om te voorkomen dat mensen worden geconfronteerd met wolven. De maatregel volgt na twee incidenten, waaronder het bijten van een meisje eerder deze week. In het AD.</p> <p>De NOS vraagt zich af hoe gevaarlijk de wolf is. En bij Dagblad De Limburger is de vraag of er sprake is van onnodige hysterie. Zeker niet als je de Telegraaflezers mag geloven. Volgens 81 procent van hen vormt de wolf een gevaar voor mensen. 'Nederland is gewoon te klein voor dit mooie dier.'</p> <p>Ondertussen meldt zich een ander dier waar niet iedereen zich even gemakkelijk bij voelt: de haai. Ze gedijen steeds beter in de Noordzee. Trouw schrijft erover.</p> <p>Zondag vieren we onze 125e-verjaardag (gefeliciteerd allemaal). In het kader daarvan interviewt [REDACTED] stedelingen over 'het bos'. Op ons Instragramkanaal staan de afgelopen dagen een aantal van deze staatinterviews. En ook vanwege het jubileum: [REDACTED] vertelt op onze site dat bosbeheer veel complexer is dan vroeger.</p>
	<p>Terreinbeheer en Biodiversiteit</p> <p>Onderzoekers van RIVM en Wageningen University verwachten de komende weken de piek van het tekenseizoen. [REDACTED] laat weten dat mensen niet thuis hoeven te blijven omwille van de teken: 'Maak je vooral niet te druk, ga gewoon lekker naar buiten, maar controleer wel na een wandeling of je geen teken hebt meegenomen.'</p>
	<p>Overig</p> <p>Voor de collega's die graag vogels spotten én van de Tour de France volgen: De Avondetappe was eergisteren grotendeels gewijd aan vogelspotten door wielrenners.</p> <p>De Speld geeft zijn eigen draai aan de wolvendiscussie: Wolven in de Nederlandse natuur? Dat mag, mits ze zijn aangeliënd. Dat staat in de nieuwe richtlijnen die Staatsbosbeheer vandaag presenteerde.</p>

Met een vriendelijke groet,

[REDACTED]
 Senior Communicatieadviseur

Van:

Verzonden:

maandag 22 juli 2024 07:17

Aan:

@staatsbosbeheer.nl>

Onderwerp:

Koekoek 22-07-2024

Koekoek

Nieuws

Gisteren was het officieel onze verjaardag! [ANP](#) maakte een bericht over de geboortebomen-actie. En we kregen een verjaardagswens van staatssecretaris Rummenie op [X](#) en op [LinkedIn](#). En in een leuk filmpje op [Facebook](#) vraagt [\[redacted\]](#) aandacht voor de actie. Het eerste geboortekaartje van een baby, geboren op 21 juli, is al binnen!

Veel vroeg bloeiende planten in de natuur. [\[redacted\]](#) legt uit welke nu al bloeien. [Nu.nl](#)

Het viel [Nu.nl](#) op dat er weinig natuurbranden zijn. De verklaring is logisch.

Landbouwgrond teruggeven aan de natuur: Ark Rewilding doet het al decennia. Nu mogen enthousiaste jongeren zelf aan de slag. 'Je moet de controle los durven laten.' [Trouw](#).

Bos

Eind juli starten we met houtoogst in boswachterij Ruurlo. [De Stentor](#).

Terreinbeheer en Biodiversiteit

"Het is niet mooi voor het oog", zegt [\[redacted\]](#) aan [RTV Oost](#) over de effecten van het heidehaantje. "Hierdoor is er ook minder nectar voor insecten. Maar aan de andere kant hebben vogels en hagedissen hier juist wel profijt van."

[RTV Rijnmond](#) wandelde mee over een lage dijk langs een kreek in de Biesbosch die volgens [\[redacted\]](#) nu is omgetoverd tot één groot openlucht boeket. Velden vol bloeiende kattenstaarten, jacobskruiskruid, rode klaver, moerasrolklaver, wilde peen en gewone brunel. Het zoemt er van de insecten en de veldleeuwerik zingt zijn hoogste lied. Zomer in de Biesbosch!

Tophoogveengebieden slaan meer water en CO2 op. Grote hoogveenrestanten zoals het Bargerveen en het Fochteloërveen gedijen bij de groei van veel soorten veenmos en veenmos vraagt om veel water. [De Hooogeveensche Courant](#) over de inspanningen van Natuurmonumenten voor het Fochteloërveen.

Wolf

Twee op de drie Nederlanders vinden dat de wolf prima kan leven in de Nederlandse natuur. Ook een meerderheid van de inwoners van de provincie Utrecht vindt niet dat de wolf gestopt hoeft te worden. Alleen inwoners van Drenthe en Flevoland zijn tegen de aanwezigheid van de wolf in de Nederlandse natuur. [RTV Utrecht](#).

'De wolven in Leusden tonen aan: Nederland weet na vijf jaar nog steeds niet hoe met ze om te gaan.' Een goed artikel op [Nu.nl](#)

Volgens [Trouw](#) is Nederland niet te klein voor de wolf. Nederlanders zijn hooguit te kleingeestig.

De wolf van de Groote Heide in Brabant is al een jaar verdwenen. [Brabants Dagblad](#).

Beleven en recreatie

[RTV Drenthe](#) belde afgelopen warme zaterdag over de parkeermogelijkheden bij het Gasselterveld/'t Nije Hemelriek. We riepen mensen op om op de fiets te komen of op een andere manier verkoeling te zoeken.

Bij het gedoe met de uitbater van de horeca bij 't Nije Hemelriek lijkt een gang naar de rechter onvermijdelijk. Werkplein Assen wil dat de tijdelijke kar wordt weggehaald. [Dagblad van het Noorden](#).

[RTV Utrecht](#) bezoekt bijzondere uitjes in de provincie. 'Rond Kasteel Groeneveld in Baarn zijn de bossen je supermarkt en leer je zelf eten plukken.'

In alle [kranten van het AD](#) tips om met je viervoeter op pad te gaan. Uw woordvoerder weet wel wat honden willen: 'Een hond wil niets liever dan lekker snuffelen en ontdekken' en tipt de Natte Neuzen Route.

Overig

Volhouden helpt, zo ondervond de biologisch melkveehouder [redacted] uit Koudum, pachter van ons, na een uitspraak van de Raad van State. De bestuursrechter bepaalde dat [redacted] een schadeclaim kan indienen, na jaren bakkeleien met de provincie Friesland over vrachtschade. [Melkvee](#).

[redacted] vertelt in de [Stentor](#) wat het beheer van Fortmond inhoud, een Rijksmonumentale industriële ruïne.

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 23 juli 2024 11:26
Aan: [redacted]@staatsbosbeheer.nl>
Onderwerp: Koekoek 23-07-2024

Koekoek

Nieuws

[redacted], directeur van de Boomfeestdag over de verjaardag van Staatsbosbeheer in het [AD](#) en aanverwante titels. En het bericht over de geboortebomen verschijnt overal en nergens, op de meest onverwachte plekken, zoals hier op zorgbestuurders.nl.

Veel melkveehouders stoppen rond de Peel en er komen akkerbouwers en tuinders voor in de plaats. Of dat een goede ontwikkeling is, daar verschillen de meningen over. [AD](#).

In NP De Hoge Veluwe broedde dit jaar succesvol een hop. Met deze teruggekeerde soort zijn ze wel blij. In verschillende media, o.a. [De Gelderlander](#).

Terreinbeheer en Biodiversiteit

In de Hoekse Waard zetten we samen met de WBE drones met warmtecamera's in om broedvogels en reekalveren te spotten tijdens maaiwerkzaamheden. O.a. in het [AD](#).

[Agraaf](#) schrijft over de zaken waar boeren die aan natuurbeheer doen tegenaan lopen. "Het is een mijnenveld".

Provincie Utrecht gaat binnenkort in gesprek met bezorgde boeren bij Landgoed Den Treek over hun zorgen m.b.t. de wolf. [RTVUtrecht](#). [AD](#).

De wolf moet banger worden voor mensen, bepleit een wolvengedragswetenschapper in het [AD/UtrechtsNieuwsblad](#).

Beleven en recreatie

Natuurmonumenten gaat natuurtoiletten plaatsen in de Wieden. [De Stentor](#).

Van: [redacted]
 Verzonden: donderdag 25 juli 2024 07:40
 Aan: [redacted]@staatsbosbeheer.nl>
 Onderwerp: koekoek 25-7-2024

Koekoek

Nieuws

[redacted] brengt wat kalmte in een AD-verhaal over teken: 'Ga gewoon lekker naar buiten maar controleer wel na een wandeling of je geen teken hebt meegenomen.'

De paringstijd voor reeën is weer aangebroken. Een goed moment voor Omroep Flevoland om [redacted] te laten vertellen waar we - met name als automobilist - alert op moten zijn.

Van [Holwerd](#) tot het [Heuvelland](#) zorgt de invasieve reuzenberenklauw voor zorgwekkende en soms gevaarlijke situaties.

De afsluiting van [landgoed Den Treek](#) in verband met de wolf treft ook de lokale middenstand. Gasten blijven weg, vertellen ze in het Friesch Dagblad. De plaatselijke pannenkoekenbakker heeft al aan de bel getrokken bij de gemeente Leusden en provincie Utrecht voor compensatie van gemiste inkomsten. En zo wordt de wolf ook een economisch probleem.

Terreinbeheer en Biodiversiteit

De Maashorst kleurt geel vanwege het [jacobskruiskruid](#). Tot schrik van boeren en paardenliefhebbers. Boswachter [redacted] kijkt er net even anders naar, in het Brabants Dagblad [redacted].

De WUR onderzocht: meer kruidenrijk grasland helpt de biodiversiteit herstellen in [veenweidegebied](#). En dat biedt kansen voor toekomstbestendige melkveehouderij in het gebied.

Bomen blijken, naast alle reeds bekende voordelen, ook methaan uit de lucht te halen via de schors. Dat is een prettige ontdekking, aangezien methaan voor dertig procent bijdraagt aan de opwarming van de aarde. Via [Scientias](#).

Overig

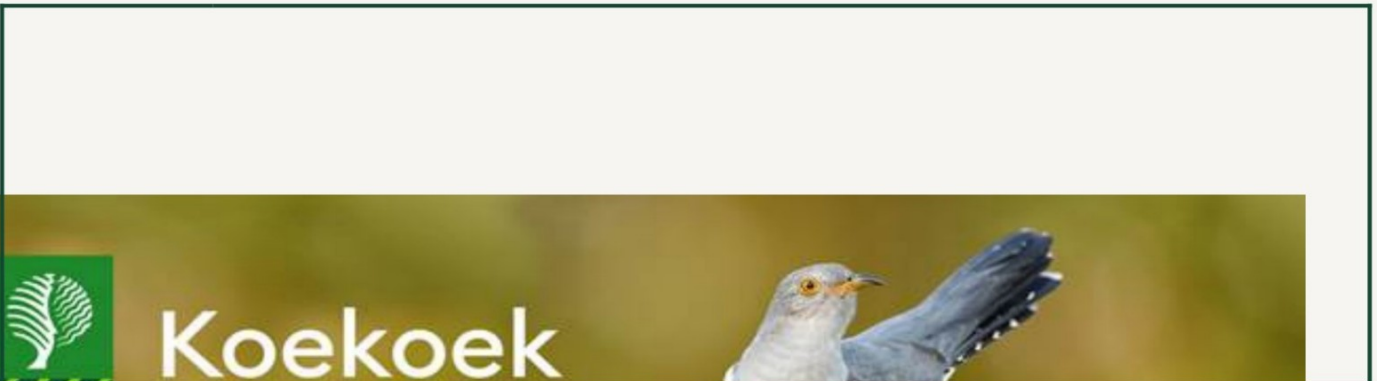
Als het aan het college van B&W in Urk ligt, worden de Urker vissers de [boswachters van de Noordzee](#).

In Trouw een mooi vervolg op het [filosofisch essay](#) over (het nut van) rechten voor de natuur door bijzonder hoogleraar natuurinclusieve plattelandontwikkeling [redacted]. En of er wel zoiets bestaat als een eigen bewustzijn van de natuur.

Van: [redacted]
 Verzonden: dinsdag 30 juli 2024 08:40
 Aan: [redacted]@staatsbosbeheer.nl
 Onderwerp: Koekoek 30-07-2024

  <h1>Koekoek</h1>	
	<p>Terreinbeheer en Biodiversiteit</p> <p>De flamingo's in het Grevelingenmeer zijn een beetje van de leg. [redacted] legt het uit aan Omroep Zeeland.</p> <p>De heide is er vroeg bij dit jaar. [redacted] stond DvhN te woord over de gevolgen van de vele regenval. Voor de heide pakt dat goed uit, voor andere natuurtypen minder.</p> <p>Op sommige plekken op de Veluwe is de heide nog bruin, maar dat heeft weer een andere oorzaak: het heidehaantje. Boswachter [redacted] op RTV Nunspeet.</p> <p>De schrik zit er goed in bij varkenshouders, na weer een nieuw geval van varkenspest in Duitsland. Pigbusiness.</p>
	<p>Klimaat</p> <p>De Haagse brandweer heeft nieuwe voertuigen die goed van pas komen tijdens een duinbrand. AD.</p>
	<p>Beleven en recreatie</p> <p>Boswachter [redacted] geeft tips over de teek. O.a. in BN/DeStem en het AD.</p>
	<p>Wolf</p> <p>DNA-onderzoek wijst uit: het was inderdaad een wolf dat een meisje beet in Den Treek.</p> <p>[redacted] deed aangifte tegen de Faunabescherming wegens doxing, het delen van persoonsgegevens. Voorzitter [redacted] over het voorval: "Die [redacted] is gestoord." O.a. in het Leids Dagblad.</p> <p>De wolven om Den Treek moeten met rust gelaten worden, aldus de Faunabescherming. AD.</p> <p>En ook in NRC neemt men het op voor de wolf.</p>

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 1 augustus 2024 08:41
Aan: [redacted]@staatsbosbeheer.nl>
Onderwerp: Koekoek 01-08-2024

Koekoek

Nieuws

[Provincie Utrecht doet](#) het dringende advies om niet met kleine kinderen de bossen van de Utrechtse Heuvelrug te bezoeken, nadat er gister opnieuw een mogelijk aanval door wolf op peuter is. Het incident vond in plaats in ons gebied, de provincie doet de woordvoering. oa [NOS](#), waar de Faunabescherming zegt naar de rechter te stappen als er toch een afschotvergunning voor de wolf wordt verleend. In Twente lijkt de wolf overigens plotseling verdwenen, [Tubantia](#)

Klimaat

Op Eenvandaag een item over de zoektocht ('exotische') boomsoorten die beter met het veranderende klimaat in Nederland omkunnen gaan, met boscoloog [redacted]

Terreinbeheer & Biodiversiteit

Na veel plaagden en graven is er een nieuwe natuurparel ontstaan op Ameland, vertelt [redacted] op [Omrop Fryslan](#)

Programma Westerkwartier Natuurinclusief is na 3 jaar afgerond, en de wethouder is tevreden: 'Het Westerkwartier is echt een landbouwgemeente, dus is het belangrijk dat we kijken naar een manier van boeren die meer rekening houdt met de natuur. [De streekkrant](#)

Speciaal voor mensen die 'eigen onderzoek' met cijfers uit de NDFF doen en tot 'andere conclusies' komen, geeft Vlinderstichting een lesje in trends bepalen [NatureToday](#)

Van: [REDACTED]
 Verzonden: vrijdag 2 augustus 2024 07:01
 Aan: [REDACTED]@staatsbosbeheer.nl
 Onderwerp: Koekoek 2-8-2024

Beste collega,

Hierbij weer een nieuwe editie van de Koekoek, veel leesplezier!

	 <h1 data-bbox="284 517 699 600">Koekoek</h1>
	<p>Nieuws</p> <p>Wolf natuurlijk volop in de aandacht na het incident en de waarschuwing van de provincie Utrecht afgelopen week.</p> <ul style="list-style-type: none"> • BBB gedeputeerde Harold Zoet ziet het al helemaal misgaan in Gelderland, incl quote van [REDACTED] in De Stentor • Jagers hebben het ook niet makkelijk nu voor- en tegenstanders van de wolf elkaar in de haren vliegen, lees je in De Telegraaf • Hoe reageren bezoekers en omwonenden van Austerlitz waar het incident plaatsvond? AD ging het bos in • Op Google wordt massaal gezocht naar info over de wolf. AD geeft de meest ingetikte zoekopdrachten en de antwoorden op die vragen • deVolkskrant zocht uit hoe groot de kans is dat de provincie mag schieten • Expertisecentrum Europees Recht: de wolf kan niet worden aangewezen als bejaagbare soort op regionaal niveau wanneer zijn staat van instandhouding op nationaal niveau ongunstig is • Hoeveel wolven kunnen we hebben in Nederland? 'Het gaat erom: accepteren we ze?', aldus [REDACTED] in De Stentor • En voor de afwisseling nog even een ander geluid: in De Gelderlander een schapenboer die zijn schapen wél met succes weet te beschermen tegen de wolf
	<p>Terreinbeheer en Biodiversiteit</p> <p>In PZC reageert [REDACTED] op een burger ander hekwerk in de Kop van Schouwen omdat er vaak dammertoren urenlang in vast zouden zitten. [REDACTED]: "Op het moment dat het fout gaat, zijn wij er kapot van." Alleen komt het volgens haar niet meer zo vaak voor. ,</p>
	<p>Arbeidsparticipatie en Gezondheid</p> <p>Provincie Noord-Brabant stelt €300.000 subsidie beschikbaar aan natuurorganisaties voor de werving van nieuwe, actieve groene vrijwilligers oa Breda Nieuws</p>
	<p>Overig</p> <p>Honderden vogelspotters naar Zeeland voor zeldzame vogel: de Indische Kievit NOS</p>

Van: [REDACTED] N
 Verzonden: maandag 5 augustus 2024 07:01
 Aan: [REDACTED] N @staatsbosbeheer.nl>
 Onderwerp: Koekoek 5-8-2024

Koekoek

Nieuws

Aandacht later vandaag bij de NOS op radio, online en op TV voor asverstrooiing. Met [REDACTED] J. Aanleiding is dat het niet meer mag in terreinen van Natuurmonumenten en dat wij daarom het aantal verzoeken zien toenemen.

In de kustprovincies schalen de veiligheidsregio's het natuurbrandrisico op naar de hoogste fase: fase 2. De [NOS](#) bericht. Ondanks dat is afgesproken rustig en feitelijk te communiceren, gaat de veiligheidsregio vol op het orgel: 'Als een bos droog is, is iets kleins genoeg om een grote vuurzee te laten ontstaan'. Ook een uitgebreid verhaal in het [Noord-Hollands Dagblad](#). Zie ook het bericht van [REDACTED] J op [REDACTED] N en zijn reactie op vraag waarom de veiligheidsregio's aan de kust anders in de wedstrijd zitten dat de rest van de veiligheidsregio's.

We houden in verband met het wolvenincident vorige week extra toezicht op loslopende honden en kleine kinderen in de bossen rond Austerlitz. [UtrechtsNieuwsblad](#),

[NRC](#) pleit voor een landelijke wolvenbeleid.

De rechter stelt ons in het gelijk in een kort geding aangespannen door paardenhouders: De Exmoorpony's op het Aekingerzand mogen blijven. Volgens de rechter lopen de paarden van de paardenhouders niet extra gevaar voor de wolf nu de pony's er lopen. [RTV Drenthe](#)

Persoonlijk interview over drijfveren met [REDACTED] J, beheerder van de kudde en ook wolvenconsulent. [Leeuwarder Courant](#).

De huurder van het afgebrande restaurant bij het Nije Hemelriek wacht de uitspraak van de rechter niet af en haalt er toch maar zijn illegaal geplaatste snackwagen weg. [DvhN](#). De lezers van het [DvhN](#) kiezen partij voor de snackbarhouder. Ze vinden dat Staatsbosbeheer een oogje toe had moeten knippen.

Bos

Waar blijft de natuurcompensatie van de bomenkap in Overijssel? Waarom schiet de provincie niet op met de herplant? De provincie reageert in [TC Tubantia](#) met vage teksten.

Terreinbeheer en Biodiversiteit

De heide staat al heel vroeg in bloei. Dat viel ook Omrop Fryslan op. Een gesprekje van hen met [REDACTED] J haalt de site van de [NOS](#), waar ook 'de Veluwe boswachter [REDACTED] J zijn opwachting maakt.

Mooi reportage in de [Leeuwarder Courant](#) met [REDACTED] J over de inspanningen van boswachters en vrijwilligers om planten met eitjes van de zeer zeldzame grote vuurvliinder te markeren.

Het gaat slecht met blauwe kiekendief. Er zijn nog maar drie paartjes: twee op Terschelling en één op Texel. [Leeuwarder Courant](#).

[REDACTED] J staat ook het [AD](#) te woord over de flamingo's in de Grevelingen die in de war zijn.

Overig

De provincie Noord-Brabant stelt 300.000 euro subsidie beschikbaar aan terreinbeheerders om meer vrijwilligers te werven. [Lokale media](#).

Met vriendelijke groet,

Staatsbosbeheer

| afdeling Strategie & Communicatie

M 06-

Van: [redacted] N
 Verzonden: donderdag 8 augustus 2024 06:58
 Aan: "Dist Staatsbosbeheer in de media" <[redacted]@staatsbosbeheer.nl>
 Onderwerp: Koekoek 8-8-2024

Nieuws

In de Olde Maten in Rouveen beheren boeren collectief de natuur. Dat is bijzonder, maar wij bezinnen ons op de alliantie. De vorm van samenwerken met verenigde lokale boeren staat daarbij op het spel, schrijft [De Stentor](#).

Het zijn lastige tijden voor schapenhouders: blauwtong, de wolf en ook het Didam-arrest: 'De pacht prijs van een stuk grond steeg in mijn geval van 350 naar ruim 1000 euro. Melkveehouders kunnen dat betalen, wij niet.' In alle [AD-kranten](#).

Een nieuw aspect rondom de incidenten met de wolf in de provincie Utrecht: Horecaondernemers zien klandizie wegvallen en willen compensatie van de provincie. [RTV Utrecht](#) heeft het er druk mee. Want bij diezelfde omroep wordt er geklaagd over de onduidelijke adviezen van de provincie. De vele vragen die bij de omroep binnenkomen worden in een 'Q en A' zoveel mogelijk beantwoord door [wolvendeskundige en ecoloog \[redacted\]](#). En dan is er nog een kwartier TV over de wolf, met onder meer gedeputeerde Mirjam Sterk in de [studio](#).

De horecasoap bij de zwemplassen 't Nije Hemelriek en 't Gasselterveld houdt aan. In ieder geval bij [RTV Drenthe](#). Die omroep weet enigszins ontstemd te melden dat we niet optraden tegen een ijsverkoper, terwijl eerder een andere horecaondernemer zijn snackwagen min of meer gedwongen weghaalde. Wie het bericht helemaal leest, ziet dat ook de ijsverkoper in de toekomst gewoon wordt weggestuurd.

[redacted] was gisteren live op radio5 om de praten over het plukken van bramen. Het fragment is [hier](#) terug te luisteren.

Volgende week beginnen de (kap)werkzaamheden in het Leenderbos, meldt het [Brabants Dagblad](#).

Terreinbeheer en Biodiversiteit

De actie '1001 hectare kruidenrijk grasland' van maatschappelijke organisatie Urgenda en LTO heeft tot nu toe bijna 6000 hectare kruidenrijk grasland op bijna 1500 melkveebedrijven opgeleverd. Dat is ruim 10 procent van alle melkveehouders, schrijft [Veeteelt.nl](#).

[redacted] vertelt bij [Omroep Gelderland](#) over de vroeg bloeiende heide.

Beleven en recreatie

Groene metropool in de praktijk. Het [Dagblad van het Noorden](#) beschrijft enkele aansprekende voorbeelden van hoe steden vergroenen.

	<p>Het voormalig informatiecentrum op de Brouwersdam is weer toegankelijk voor publiek. Inwoners en toeristen kunnen volgens Omroep Zeeland in het 'PiXlife Nature Xperience' onder meer genieten van het fantastische uitzicht over de Grevelingen en de Noordzee.</p>
	<p>Overig</p> <p>Provincie Utrecht wil kinderen beschermen en gaat eigenaren van agressieve honden afschieten. Aldus de satirische website De Speld.</p> <div data-bbox="255 369 1251 553" style="background-color: #cccccc; height: 80px; width: 100%;"></div>

Met vriendelijke groet,

 J
Senior Communicatieadviseur

Van: [redacted]
 Verzonden: vrijdag 9 augustus 2024 08:19
 Aan: "Dist Staatsbosbeheer in de media" <[redacted]@staatsbosbeheer.nl>
 Onderwerp: Koekoek 9-8-2024 [redacted]

Nieuws

Wij maken ons zorgen over de Zunasche Heide en de Elsenerbeek. Er zijn miljoenen in geïnvesteerd. Vergevoerde plannen voor zowel een zonnepark als een bedrijventerrein dreigen de verbeteringen teniet te doen. [redacted] in [Tubantia](#): 'Wat gooien we weg als we hier bouwen?'

Ook vandaag veel wolvennieuws. Op onze bordjes bij ingangen van het bos bij Austerlitz zijn stickers geplakt tegen de aanwezigheid van de wolf. De actiegroep die een pagina heeft op Facebook is tegen de wolf en wil dat de wolvenpopulaties worden beheerd, schrijft [De Gelderlander](#).

Landgoed Den Treek bij Leusden blijft tot 1 september deels gesloten voor publiek. Eerder werd het door wolvenexperts aangewezen kerngebied al tot 15 augustus gesloten. [In onder meer NRC](#).

Bij het incident in het bosgebied van Austerlitz waarbij een meisje ten val kwam, was zeker een wolf betrokken. Dat blijkt uit een DNA-analyse van de kleding van het kind. In [Trouw](#). Tegelijkertijd bleek dat de kinderen niet zijn gebeten door wolven, zegt [redacted] bij [RTV Utrecht](#). Ook vermoedt hij dat er twee verschillende wolven betrokken zijn bij de recente incidenten.

73 procent van de Duitsers vindt het 'erfreulich' (een goede zaak) dat de wolf weer door de Duitse wouden zwerft. Zo valt te lezen in [EW Magazine](#).

Terreinbeheer en Biodiversiteit

De vroeg bloeiende heide krijgt ook ruim aandacht in het [AD](#): Sprookjesachtig, betoverend mooi, ieder jaar weer een feestje. [redacted] : 'Heide houdt van wat zachtere zomerse temperaturen en vochtigheid, dus regen.'

In [Nieuwe Oogst](#) een interview met [redacted] voorzitter van de Ecologische Autoriteit: 'Wij bieden kennis, maar willen niet in een politieke rol belanden'

Beheerders van een natuurreservaat naast het Engelse East Sussex zetten honden met rugzakjes vol met wilde bloemen- en plantenzaden in om de biodiversiteit te vergroten. In zo'n rugzakje zitten kleine gaatjes, waardoor de honden tijdens het rondrennen de zaden verspreiden. Lang geleden vervulde de wolf deze functie nog, aldus [Trouw](#).

Beleven en recreatie

Het Loetbos krijgt een bezoekerscentrum, kleinschalige horeca en meer recreatieve voorzieningen. Gedacht wordt aan een groter voedselbos, trekkershutten en minigolf. Bezoekers van het natuur- en recreatiegebied willen vooral dat het rustig blijft in het bos. In het [AD](#).

Met vriendelijke groet,

